

T.C.

SAĞLIK BAKANLIĞI

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

UZMANLIK TEZİ

Dr. MUHAMMED HARUN ÜNAL

Ankara, 2015

T.C.

SAĞLIK BAKANLIĞI

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

UZMANLIK TEZİ

Dr. Muhammed Harun ÜNAL

TEZ DANIŞMANI

Uzm. Dr. İrep KARATAŞ ERAY

Ankara, 2015

ÖNSÖZ

Her aşaması bir dönüm noktası olan tıp eğitiminin, kariyer planlama adına en önemli basamağı olan uzmanlık eğitimimin sonuna gelmiş bulunmaktayım.

Meslek hayatımın önemli bir basamağı olan uzmanlık eğitimime başladığım daha ilk günden bu zamana desteklerini hep hissettiğim, engin bilgi ve tecrübeleri ile yolumu aydınlatan değerli hocalarım Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Sayın Mehmet UĞURLU ve Aile Hekimliği Kliniği Eğitim Sorumlusu Doç. Dr. Sayın Yusuf ÜSTÜ'ye,

Uzmanlık eğitimi boyunca ilminden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile de örnek edindiğim, yanında çalışmaktan keyif aldığım, onur duyduğum ve ayrıca tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı değerli hocam, tez danışmanım Uzm. Dr. Sayın İrep KARATAŞ ERAY'a,

Eğitim sürecinin planlanması ve yürütülmesinde sorunlarımızla yakından ilgilenen, Başasistan Uzm. Dr. Aylin BAYDAR ARTANTAŞ, Yrd. Doç. Dr. Tuncer KILIÇ, Yrd. Doç. Dr. Ahmet KESKİN, Yrd. Doç. Dr. Furkan DAĞCIOĞLU'na,

Uzmanlık eğitimini birlikte tamamladığımız "erkek grubu"nda olan Dr Muhammed Atmaca, Dr. Selçuk Yıldız, Dr. Uysan Öztürk ve Dr. Berkay Ölmez'e ve bütün Aile Hekimliği asistanı meslektaşlarıma,

Çalıştığım rotasyonlarda bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sevgili hocalarım, uzman ve asistan meslektaşlarım, ebe, hemşire ve tüm sağlık personeline,

Bu günlere gelmemde en büyük pay sahibi olan, maddi ve manevi bütün desteği ile hep arkamda olan canım geniş aileme,

Ve bu süreçte her daim sabrı, sevgisi, desteği ile yanımda olan, varlığı ile beni sonsuz mutlu ve huzurlu hissettiren güzel eşim Serap Ünal'a,

Ve tabi ki bütün zamanlarımızı sabote etmeyi kendine görev edinmiş, benim bu tezi yazmamam için büyük gayret gösteren biricik oğlumuz Eymen'e,

Sevgi, saygı ve
teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Muhammed Harun Ünal

Ankara, 2015

ÖZET

Giriş ve Amaç: Teknolojinin gelişmesi ile akıllı telefon kullanımı her geçen gün artmakta, üretilen yeni uygulamalarla hayatın her alanına girmekte ve insanları kendine bağımlı hale getirmektedir. Bağımlılığın tanısını koyabilmek ve insanların tedavilerini yapılabilmek için çalışmalar devam etmektedir. Mevcut ölçeklerle sadece bağımlılık düzeyi belirlenebilmekte; tanı konamamaktadır. Bu araştırma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile sosyodemografik veriler, internet ve sosyal paylaşım sitesi kullanımı ve diğer bağımlılık yapıcı maddeler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmaya 2015-2016 eğitim yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğrenim gören 366 öğrenci dahil edilmiştir. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini sorgulayan bilgi formu ve Kwon M ve arkadaşları tarafından geliştirilen, 2014 yılında Demirci K ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan akıllı telefon bağımlılık ölçeğini içeren anket uygulanmıştır. Çalışmamızda elde edilen veriler SPSS for Windows 20,0 Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Niteliksel verilerde gruplar arası farklılıklar incelenirken Ki kare, Student T, One Way Anova, Mann Withney-U, Spearman korelasyon analiz, Pearson korelasyon analizi, Kruskal -Wallis testleri kullanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak; $p< 0,05$ alınmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza toplamda 366 akıllı telefon kullanan öğrenci katılmıştır. Örneklem grubu 207 kız(%56,6), 159 erkek (%43,4) öğrenciden oluşmaktaydı. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği düzeyleri tüm öğrenciler, kız öğrenciler ve erkek öğrenciler için sırasıyla 80,96; 81,55 ve 80,18 idi. Kız öğrencilerin bağımlılık düzeyi sayısal olarak yüksek olsa da istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu (p=0,57). Yaş ile bağımlılık skoru arasında negatif korelasyon mevcuttu; fakat, bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildi (Pearson korelasyon, P=0,529 r=-0,03).Cep telefonu kullanım amacı bakımından internette sörf yapmayı ($p< 0,01$), sosyal paylaşım sitesi kullanmayı ($p= 0,01$) ve fotoğraf çekmeyi (p=0,03) tercih edenlerin bağımlılık düzeyi istatistiksel olarak anlamlı şekilde ortalamanın üzerindeydi(anlamlılık düzeyleri sırasıyla <0,01;0,01 ve 0,03 idi). Sosyal paylaşım sitelerinden Twitter kullananların akıllı telefon bağımlılık düzeyleri sık kullanılan diğer iki siteden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksekti (p=0,01). Sigara ve alkol kullanımı ile akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak

anlamlı bir ilişki saptanmadı (p= 0,407,p=0,559). İşletim sistemi olarak Windowsphone kullanan öğrencilerin bağımlılık düzeyi 64,19 idi; bu değer, istatistiksel olarak anlamlı şekilde ortalamanın altındaydı (p=0,003). Öğrencilerin ilk cep telefonu sahibi olma yaşı ile akıllı telefon bağımlılık düzeyi arasında düşük derecede negatif korelasyon olup anlamlı bir ilişki saptanamamıştı (r=-0,001, p=0,98).

Sonuç: Mevcut akıllı telefon bağımlılığı ölçekleri ile tespit edilen değerler ülkelerin kullanım oranları ile değişiklik göstermektedir. Bu çalışma örneklemimiz için akıllı telefon bağımlılığı düzeylerini göstermiştir; ancak, bağımlılık tanısı koyabilmek için ölçeğin belirli bir kesim noktası olması gerekir. Geniş katılımlı çalışmalarla bu ölçeklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Akıllı telefon üzerinden internette sörf yapma ve sosyal ağ kullanımı konusunda anlamlı sonuçlar çıkması, akıllı telefon bağımlılığının internet bağımlılığı ile birlikte değerlendirebileceğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlarla beraber aile hekimleri, diğer sağlık çalışanları, sosyal ağ ve internet kuruluşları, GSM şirketleri, sivil toplum örgütleri ve gönüllü katılımcıların beraber çalışması ile insanların kurulan sanal ortamlardan çıkarak yüz yüze ilişkiler kurması sağlanarak bağımlılık mücadelesi yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon, Bağımlılık, Cep telefonu, Aile Hekimliği

ABSTRACT

Introduction and Aim: Smart phone usage is growing fast in parallel to the technological developments, newly developed applications are penetrating all aspects of daily life and are making users addicted. Work is in progress to define the diagnosis of the addiction and its remedy. Current scales can only determine the level of addiction, however diagnosis cannot be made. Purpose of this study was to identify the relationship between the cell phone addiction levels and sociodemographic variables, usage of Internet and social media sites, and other addictive materials among Ankara Yildirim Beyazit University Medical School students.

Material and Methods: The 366 study participants were chosen from students enrolled in Medical School of Ankara Yildirim Beyazit University during the academic year of 2015-2016. An information questionnaire accessing the sociodemographic characteristics and a survey containing a smart phone addictiveness scale developed by Kwon, M., and colleagues and further qualified and quality accessed in Turkish by Demirci, K., and his colleagues in 2014 were applied. Data were collected and analyzed using the SPSS for Windows, version 20.0. Differences among groups using qualitative data were investigated using Chi-Square, Student's t, One-Way ANOVA, Mann Withney-U, Spearman correlation analysis, Pearson correlation analysis, Kruskal – Wallis tests. A statistical significance level of $p<0,05$ was assumed when analyzing the results.

Results: 366 student smart phone users articipated in our study.

The sampling group included 207 female (% 56,6), and 159 male (%43,4) students. Smart phone addiction levels were 80,96; 81,55 and 80,18, repectively, for the whole group, only female and only male students, respectively. Level seems to be high for females but proves to be statistically insignificant (p=0,.57). A negative correlation existed between addiction score and age but again proved to be statistically insignificant (Pearson correlation, p=0,529 r= -0,03). In terms of usage purpose, the addiction levels of those preferring internet surfing ($p<0,01$), social media participation (p=0,01), and camera usage (p=0,03) were above the average in a statistically significant manner. Among the social media sites, the addiction levels of those using Twitter were higher than the other two well-known sites (statistical significance level of p =0,01). No statistical correlation was found between smart phone addiction and using cigarettes or alcohol with corresponding p=0,407 and p=0,559, respectively. Addiction level was

64.19 for Windows smart phone users which statistically lower than the average (p=0,003). There is a small degree of negative correlation between the age of owning a first cell phone and smart phone addiction level but with an insignificant statistical correlation (r=-0,001, p=0,98).

Conclusion: Addiction levels determined by the existing smart phone addiction scales demonstrate discrepancies based on the usage levels of different countries. This study revealed levels of smart phone addiction for our sample set, however, to make a diagnostic, a threshold value needs to be defined. These scales need to be developed further by participation from users. The statistically significant correlation between internet surfing and social media interactions suggestsevaluation of these two addictions as a single entity in future. Based on these results, battle against addiction should target the severance of ties with virtual media and establishment of new in-person relationships by direct assistance and collaboration of family medicine practitioners, other healthcare workers, social media and internet organizations, GSM (Global System for Mobile) companies, civil society organizations, and volunteers.

Keywords: Smart phone, Addiction, Mobile phones, Family Medicine

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **i**

ÖZET ..... **ii**

ABSTRACT ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

KISALTMALAR ..... **viii**

TABLO DİZİNİ ..... **ix**

ŞEKİL DİZİNİ ..... **x**

1.GİRİŞ **1**

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ **3**

1.2. ÇALIŞMA KAPSAMINDA KULLANILAN ÖN KABULLER **4**

1.3. ÇALIŞMANIN YERİ VE KAPSAMI **4**

2. GENEL BİLGİLER **5**

2.1. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE CEP TELEFONUN GELİŞİM SÜRECİ **5**

2.2. AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ TANIMLANMASI **8**

3. GEREÇ VE YÖNTEM **12**

3.1. ETİK KURUL ONAYI **12**

3.2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ **12**

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ **12**

3.4. VERİ TOPLAMA ARACI : **12**

3.4.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU : **13**

3.4.2. AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ : **13**

3.5 İSTATİSTİKSEL ANALİZ **13**

4.BULGULAR **15**

4.1. KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ **15**

4.2. AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ BULGULARI **24**

5.TARTIŞMA 28

6.SONUÇ 33

7.KAYNAKLAR 35

8.EKLER 41

8.1 EK-1 ANKET FORMU 41

8.2.EK-2 ETİK KURUL ONAYI 44

9. ÖZGEÇMİŞ 45

KISALTMALAR

DSM: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı

GPRS: General Packet Radio Service- 2G cep telefonu şebekesi üzerinden paket anahtarlamalı olarak veri iletimi sağlayan teknoloji

GPS: Global Positioning System- Global Konumlandırma Sistemi

GSM: Global system for mobile communications- Mobil iletişim için Küresel Sistem

IDC: International Data Corporation

IOS: iPhone Operating System- iPhone İşletim Sistemi

Mhz: Megahertz

MMS: Multimedia Messaging Service - Mobil Çoklu Ortam Mesajlaşma Hizmeti

MP3: Motion Pictures Experts Group Audio Layer 3-Film Uzmanlar Grubu Ses Katmanı 3

Nomofobi: No mobile phone fobia-Cep telefonsuz kalma fobisi

OFFCOM: Office of Communications

Sms: Short message service-Kısa mesaj servisi

TL: Türk Lirası

WAP: Wireles AplicatİonProtocol- Kablosuz Uygulama Protokolü

Wi-Fi: Wireless Fidelity- Kablosuz Bağlantı Alanı

Y Nesli: 1980 ile 2000 arasında doğanlara verilen ortak isimdir. Bu kuşak aynı zamanda internet kuşağı veya millenial olarakta bilinmektedir.

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: Yıllara göre sabit ve cep telefonu abone sayısı 7
Tablo 2: Cep telefonu kullanım amacına göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması..... 25
Tablo 3: Sosyal medya kullanımına göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması 25
Tablo 4: Ailelerin gelir durumuna göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması 26
Tablo 5: Kullanılan işletim sistemine göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması..... 26

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1: Öğrencilerin yaş dağılımı....15
Şekil 2: Öğrencilerin sınıf dağılımları....16
Şekil 3: Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirleri....16
Şekil 4: Öğrencilerin aylık harcama miktarı....17
Şekil 5: Öğrencilerin ek iş yapma sıklığı....17
Şekil 6: Öğrencilerin sigara-alkol-madde kullanım sıklığı....18
Şekil 7: Boş zamanlarını değerlendirirken yapılan aktiviteler....18
Şekil 8: Evde bilgisayar olma durumu....19
Şekil 9: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı....19
Şekil 10: İlk cep telefonuna sahip olma yaşı....20
Şekil 11: Cep telefonu değiştirme sıklığı....20
Şekil 12: Cep telefonu tercihinde belirleyici unsurların dağılımı....21
Şekil 13: Kullanılan işletim sistemi....21
Şekil 14: Öğrencilerin akıllı telefon kullanım süreleri....22
Şekil 15: Kullanılan telefon hattı....23
Şekil 16: Cep telefonu hattı için aylık ödenen para miktarı....23
Şekil 17: Cep telefonu kullanım amacı....24
Şekil 18: Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların dağılımı....24

1.GİRİŞ

Teknolojik araçlar, kaydettikleri ilerlemelerle insan hayatında vazgeçilmez unsurları olmuştur. Bilgilerin depolanması, taşınması ve işlenmesi alanlarında büyük gelişmeler yaşadığımız çağımızda teknolojik ürün, mağazadan alınıp eve getirilene kadar eskimektedir. Kullanıcı sayısının her geçen gün arttığı cep telefonları, 1990 yılından itibaren hayatımıza girmeye başlamış ve dünyada en hızlı gelişen sektörlerden biri olmuştur (1).

Cep telefonlarının tümünü aynı kategoride değerlendirmemek gerekir. Teknolojinin ilerlemesi ile gelinen son nokta olan akıllı telefonlar ve basit cep telefonları birbirinden ayrılmalıdır. Bu telefonlar arasındaki en büyük fark işletim sistemlerinden kaynaklanmaktadır (2). Basit cep telefonları sadece sesli iletişim, sms (short message service) ve çok kısıtlı olarak internet hizmeti sunarken; akıllı telefonlar, çok gelişmiş bir internet bağlantısı, kamera, navigasyon, multimedya, hesap makinası, ses kayıt cihazı v.b. hizmetleri sunmaktadır (3, 4) . Her özelliği ile basit cep telefonundan üstün olan akıllı telefonlar ileri düzey programlama yapısı, hızlı ve yaygın bağlantı sistemi ile tasarlanmıştır (5, 6).

Dünya üzerinde 3 milyardan fazla kullanıcısı olan cep telefonları, akıllı telefonların piyasaya çıkmasıyla çığır açmıştır. Rekabet ve çok hızlı yenilenme ile her gün yeni bir özellikle karşımıza çıkmaktadır. Bu özellikler ile insanların yaşamında, iş ve sosyal hayatlarında büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Dünya çapında araştırmalar yapan IDC (International Data Corporation) şirketine göre, akıllı telefon piyasası 2014 yılının ikinci çeyreğinde 2013 yılına göre %27,2 oranında büyümüş, cihaz satış oranlarında da %4 lük bir artış tespit edilmiştir (7). Tüm dünyada akıllı telefon sayısının 2015 yılı sonunda 2 milyara ulaşacağı düşünülmektedir (8). Başka bir araştırma şirketi olan Deloitte firmasına göre insanların %18 i bir sonraki yıl içinde akıllı telefon almayı planlamaktadır. Dünyadaki bu gelişmeye paralel olarak Türkiye'de de akıllı telefon kullanımı artmaktadır (9). Deloitte firmasının Türkiye de gerçekleştirdiği Mobil Tüketici Anketi sonuçlarına göre akıllı telefon kullanımında 2013 yılında %67 oranında artış tespit edilmiştir (10). 2015 yılında Türkiye İstatistik Kurumu'nun yaptığı araştırmada dünyaya paralel olarak Türkiye'de de hanelerin %96,8'inde cep telefonu ve akıllı telefon kullanımı saptanmıştır (11)

Tüketiciler akıllı telefon satın alırken fonksiyonlarına, görünümüne, markasına ve bütçelerine göre tercih yapmaktadır. Akıllı telefonların fiyatı basit cep telefonlarına göre yüksektir. Akıllı telefon kullanıcı sayısındaki artış mobil internet teknolojisinde de gelişmeye neden olmuştur (12). İnsanların hayatının şekillenmesinde daha fazla etkiye sahip olmaya başlayan bu araçlar taşınabilir bilgisayar olarak da yorumlanmaktadır (13). Her geçen gün yeni özellikler eklenerek piyasaya çıkarılan akıllı telefonlar sayesinde tüketiciler etkilenmekte, yeni bir akıllı telefon alma isteği duymaktadır (6, 14).

Akıllı telefonların kullanım yaygınlığı ve kullanıcılar üzerindeki etkilerini sadece sağlık alanında görev yapan psikolog ya da psikiyatristler değil; satış ve pazarlama şirketleri de büyük bütçeler ayırarak incelemektedir. Cep telefonunun yaşamımıza girmesi ile oluşan cihaza bağlılık, sürekli kontrol etme isteği ve bu davranışa engel olamama düşünceleri akıllı telefonlar ile giderek artmaktadır. Bu düşünceler günlük yaşamı ve kişiler arası ilişkileri etkilemektedir. Bu davranışları yineleyici davranış bozuklukları ve bağımlılık adı altında değerlendirmek gerekir(15, 16). DSM-5 (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) de " madde kullanımı ve bağımlılık bozuklukları" bölümü düzenlenmiş; madde ile ilişkili ve ilişkili olmayan davranışların tümünü kapsar duruma gelmiştir. DSM-5'te madde ile ilişkili olmayan bozukluklar başlığı altında sadece kumar bozukluğu bulunsa da ödül sistemini uyaran yineleyici ve kompulsif davranışlarla ilerleyen patolojik durumlardan olan alışveriş, cinsellik, egzersiz, solaryum, internet ve akıllı telefon bağımlığının da DSM de yapılan değişikliklerle beraber bu kategoriler arasına girmesi gerektiği düşünülmektedir. Cep telefonlarının işlevselliği bozacak kadar sürekli ve yineleyen kullanımlarının olması nedeniyle ilerleyen zamanda DSM kapsamına girebilmeleri ve tanı ölçütlerinin belirlenmesi amacıyla çok fazla çalışmaya ihtiyaç vardır (16, 17).

Bireylere haz veren, temelinde yineleyici davranışların yer aldığı davranışsal bağımlılıklar alışkanlık durumuna gelmeye başlamıştır (16, 18). Alışkanlık boyutuna gelen bu davranışları bağımlılık davranışı olarak değerlendirirken dikkatli olmak gerekir. Her türlü bağımlılıkta olduğu gibi belirli bir davranışla fazla uğraşmak, gerçek yaşamdan kopmak ve bu olaydan zevk almaya başlamak, tolerans geliştirmek, bu davranıştan kendini uzak tutamamak; engellemeye çalışınca da oluşan gerginlik, huzursuzluk gibi yoksunluk belirtileri işlevselliğin bozulmasına neden olmaktadır (16,

19, 20). Mobil telefon kullanımının yaygın olduğu Doğu Asya ülkelerinden Tayvan'da yapılan çalışmalarda, akıllı telefon kullanıcısı gençlerin %36'sında yoksunluk, %30'unda tolerans, %27'sinde düşünülenden daha uzun süre kullanma, %18'inde başarısız kullanımı azaltma girişimleri, %10'unda yakın ilişkilerde bozulma gibi bağımlılığın tüm tanı ölçütlerini karşılayan davranışlar olduğu görülmüştür (21). Kwon ve arkadaşları akıllı telefon bağımlılığını değerlendirmek üzere 33 soruluk bir ölçek hazırlamıştır. Bu ölçek ile bireyler 33 ile 198 arasında puan değerlendirilmektedir. Kesme puanları henüz belirlenememiştir. Alınan puanın yüksekliği bağımlılık düzeyini göstermektedir. Ölçek "günlük hayatı rahatsız etmek ve buna tolerans göstermek, yoksunluk belirtileri, olumlu beklenti, siber odaklı ilişkiler, aşırı kullanım, sosyal ağ bağımlılığı, fiziksel belirtiler" olmak üzere yedi alt bölümden oluşmaktadır (22, 23).

Öğrenciler gelişen teknolojiyle birlikte iletişim araçlarını en çok kullanan gruplardan olmuştur. Özellikle yüksek öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı öne çıkmaktadır. Öğrenciler öğrenim hayatında geniş bir yer tutan akıllı telefonlara, ders çalışmak, ödev ve araştırma yapmaktan daha fazla zaman ayırmaktadır. Yer ve zaman ayrımı yapılmaksızın öğrenim hayatları boyunca ellerinden düşmeyen cep telefonları sayesinde sorunları çözdüklerini ve yaşamlarının kolaylaştığını düşünmektedirler. Böylece gereğinden fazla zamanlarını akıllı telefonlarla harcamaktadırlar (24).

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Cep telefonları 1990'dan beri her geçen gün gelişerek yaşamımıza girmektedir. Akıllı telefonların yeri ve bizde oluşturduğu bağımlılık derecesi göz ardı edilemez düzeyde artarak devam etmektedir. Bu bağımlılığın farkına varan bilim insanları bunu kanıtlamak için çeşitli ölçekler geliştirmektedir. Bu ölçekler çeşitli dillere uyarlanarak o ülke insanlarının bağımlılık düzeyleri ölçülmeye çalışılmaktadır. İnsanların bu bağımlılıkları kanıtlanarak tedaviye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Genel olarak bakıldığında, akıllı telefon bağımlılığının yaygınlığına ve epidemiyolojik etkenlerine yönelik yapılan çalışma sayısının yeterli olmadığı gözlemlenmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı konusunda yeterli bilgi düzeyine ulaşılması, tanı ve uygun tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi ülkemiz için de büyük önem arz etmektedir.

Araştırmamız Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini belirlemek, akıllı telefon kullanan öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini, akıllı telefon bağımlılık düzeyi yüksek çıkan bireylerin diğer bağımlılıklarını belirlemek ve öğrencilerin sosyal paylaşım sitesi kullanım düzeylerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

1.2. ÇALIŞMA KAPSAMINDA KULLANILAN ÖN KABULLER

Çalışmaya katılan öğrencilerin kendilerine yöneltilen ankette yer alan sorulara samimiyetle cevap verdikleri kabul edilerek çalışmanın temeli oluşturulmuştur.

1.3. ÇALIŞMANIN YERİ VE KAPSAMI

1 Eylül-30 Ekim 2015 tarihleri arasında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri ile yapılmış olan bu araştırmada akıllı telefon kullanan öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin sosyodemografik verileri toplanmış, akıllı telefon bağımlılığı ölçeği uygulanarak elde edilen sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE CEP TELEFONUN GELİŞİM SÜRECİ

Telefon teknolojisinin gelişim süreci 1876 yılında Graham Bell tarafından telefonun icadı ile başlamıştır. Basit telefon mobil iletişim araçlarından farklı olarak kablosu olması nedeniyle ne kadar gelişim gösterse de bir yere bağlı kalmıştır. Finlandiya ve İsveç gibi coğrafi şartlardan dolayı kablo döşeme sıkıntısı çeken ülkeler, mobil araçları üretmek için daha önce davranmışlardır (25). 1947 yılında kullanılan hücresel telefon sistemleri ile beraber taşıtlarda telefon kullanımına başlanmıştır (26). Mobilite kavramı ile yeni nesil kablosuz iletişim araçları gelişmeye başlanmış; böylece, mobil iletişimde olanaklar çoğalarak yaygınlaşmıştır (26). Mobil iletişim konusunda standartların henüz geliştirilmediği 1973 yılında Motorola Firması tarafından ilk cep telefonu üretilmiş ve konuşma yapılmıştır (27). 1982 yılında Global System for Mobile Communications veya kısaca GSM dediğimiz, Türkçeye ise "mobil iletişim için küresel sistem" olarak çevirebileceğimiz mobil teknoloji için ilk adım atılmıştır. İlk olarak 900 Mhz (Megahertz) frekansında anlaşma sağlanmıştır; ancak, 1990 yılında İngiltere'nin önerisi ile 1800 Mhz e geçilmiştir. Anlaşmalarla beraber mobil iletişim için standartlar belirlenmiş ve baz istasyonları için hızlı bir çalışma başlamıştır (27). Çalışmalar sonucunda Finlandiyalı Nokia firmasının 1011 modeli ile belli standartlara sahip ilk cep telefonu görüşmesi yapılmıştır. İlk dolaşım anlaşması İngiltere ve Finlandiya arasında yapılmıştır (25). 1991'den sonra Avrupa standardı olan GSM, ticari uygulanabilirliği ve sayısal standartları küresel çapta desteklemesi ile 100'den fazla ülkede 150'den fazla operatör tarafından kullanılmıştır (28). GSM sisteminin yerleşmesi ile beraber cep telefonlarında önemli değişiklikler başlamış, boyutlarda küçülme ve ağırlıkta azalma olmuştur. Cep telefonları, fonksiyonel eklemeler yapılarak WAP (Wireles Aplication Protocol), kısa mesaj servisi, arama kayıtları, renkli ekranlar ve zil sesleri indirme özelliklerine sahip olmuştur. Mobil araçların önemli problemlerinden biri olan pil ömürleri uzatılmıştır (29). 2000'li yıllarda artık Avrupa ve Japonya kullanımda etkin bölgeler olarak yer almaktadır. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde olan Amerika ve Rusya bu kullanımda geri kalmaya başlamıştır. Cep telefonu üretimi konusunda lider olan İskandinav ülkeleri Avrupa için öncülük yapmıştır (30). İlk kez kablosuz iletişim sistemleri İskandinav ülkeleri, Almanya, Fransa ve İngiltere tarafından kullanılmıştır. Hepimizin 1G olarak bildiği 1. nesil sistemler diğer adıyla analog sistemler, yetersiz

kapsama alanı ve zayıf ses kalitesi ile telsiz iletişimi sağlamıştır. Daha sonra kullanılan sayısal sistemlere 2G adı verilmiştir ve ikinci nesil sistemlerdir. İkinci nesil iletişim sistemleri, ses aktarımının yanı sıra veri aktarımı, mesaj alışverişi gibi hizmetlere de olanak sağlamıştır. Daha sonra hücresel ağ sistemi kullanılarak geliştirilen 3G ve 4G sistemleri oluşturulmuştur (26). Şimdi artık dünyada 5G sistemine geçme çalışmaları başlamıştır. Dünya bu gelişmeleri yaşarken Türkiye' de ilk adımlar 1985 yılında atılmıştır ve1986 yılında İstanbul ve Ankara arasında analog görüşmeler başlamıştır.

Toplumun her kesimi farklı özellikteki bu cep telefonuna rağbet etmiştir. 1990'larda Türkiye pazarına girmeye başlayan cep telefonu bu özel ilgiden nasibini almış ve 2000'li yıllarda dünya cep telefonu sahipliği listesinde ilk sıralara çıkmıştır. Türkiye'de cep telefonu pazarı çok hızlı büyüme kat etmiştir. Özellikle gençler tarafından yeni çıkan markalar ve teknolojiler dikkatle takip edilmektedir (31). Yerli yatırımcılar ilk zamanlarda karlı bir iş olmayacağını düşünürken zamanla iletişim sektöründe yer almaya başlamışlardır (32). Sabit telefon abone sayısı 1929 yılından 1993 yılına kadar artış göstermiştir. Ancak 1990'lı yıllardan sonra cep telefonu kullanılmaya başlanması ile sabit telefon abone sayısı kadar cep telefonunu abone sayısı oluşmuş; günümüzde ise yedi katına ulaşmıştır. Cep telefonu abone sayısı sürekli artış gösterirken sabit telefon abone sayısı 2007 yılında en yüksek değere ulaşmış ve sonrasında giderek azalmıştır (33) (Tablo 1).

Artık vazgeçilmezlerden olan cep telefonları, günün her saatinde arama ve mesaj kontrolü yapılan, kitap ve gazete okunan, sosyal medya, e-mail takibi yapılan ve her an internete girilen; hatta, alışveriş yapılabilen bir araç haline gelmiştir. Tüm bu özellikleriyle birlikte eğlence, telefon kullanımının temel sebeplerinden biri olmuştur. Cep telefonlarının gelişen fonksiyonları ile GSM hizmetlerinin kullanılmadığı zamanlarda da cihaz üzerinden fotoğraf çekilebilmekte, müzik dinlenebilmektedir. Artık bu gelişmiş haliyle cep telefonları; yani, akıllı telefonlar tüm bireyler için her an yanlarında olan taşınabilir bilgisayarlar haline gelmiştir.

Tablo 1: Yıllara göre sabit ve cep telefonu abone sayısı (33)

Yıl	Sabit telefon abone sayısı	Cep telefonu abone sayısı
1929	15 262	-
1950	58 139	-
1960	180 030	-
1975	680 585	-
1983	1 673 227	-
1993	11 019 710	-
1994	12 305 760	81 276
1995	13 227 704	332 716
1999	18 054 047	7 562 972
2007	18 201 006	61 975 807
2011	15 210 846	65 321 745
2012	13 859 672	67 680 547
2013	13 551 705	69 661 108
2014	12 528 865	71 888 416
2015	11 937 673	72 174 826

Akıllı telefonların özellikleri sadece bireysel kullanıcılara değil ticari işletmelere de fayda sağlayabilmektedir. Bu faydalar genel olarak maliyet tasarrufu, verimlilik artışı ve yenilikçilik kabiliyeti olarak yer almaktadır. Akıllı telefonların sağladığı faydalar aşağıdaki gibi özetlenebilir (34);

- Akıllı telefonlar e-mail hesaplarına erişimi kolaylaştırarak maliyetleri azaltıp, verimliliği arttırmaktadır.
- İşletme içindeki sistemlere uzaktan erişim sayesinde gereksiz telefon görüşmeleri ve şirket ziyaretleri azalmaktadır.
- Navigasyon kabiliyeti sayesinde varılmak istenen yerlere ulaşımda zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- GPS(Global Positioning System) fonksiyonu sayesinde mekan paylaşımı ve çalışan takibi yapılabilmektedir.
- Yüksek çözünürlüklü kameralar doküman paylaşımı sağlayabilmektedir.
- Wi-Fi (Wireless Fidelity) özelliği sayesinde ücretsiz internet erişimi sağlanabilmekte ve internet maliyetleri azalabilmektedir.
- Programlar aracılığıyla dışarıdan veri paylaşımı ve transferi gerçekleştirilebilmektedir.

2.2. AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ TANIMLANMASI

Son yıllarda telekomünikasyon ve bilişim alanında gelişmelere paralel olarak her yerde akıllı telefon ile internete ulaşım imkanı doğmuştur. Bu hızlı gelişim insan hayatının hemen her alanında baş döndürücü bir değişim yaşanmasına neden olmuştur. Akıllı telefonlar, telefon görüşmeleri yapılabilmesi yanında sms, GPS, Wi-Fi, 3G, Bluetooth gibi gelişmiş bağlantı seçenekleri; internet bağlantısı, uygulamaların yüklenebileceği bir uygulama marketi, üzerinde uygulama geliştirilebilen bir mobil işletim sistemi, dokunmatik ekran, dahili ya da arttırılabilir hafıza, navigasyon, görüntü ve ses kaydı gibi özelliklere sahip olabilmektedir (35).

Akıllı telefonlar, günlük yaşamımıza getirdiği yenilikler ve kolaylıklarla beraber bir takım problemlere de neden olmaktadır. Doğru kullanıldığı zaman pek çok alanda yarar ve kolaylık sağlayan akıllı telefonlar, bilinçsiz kullanıldığında ciddi zararlar vermeye; fiziksel ve psikolojik bazı yeni sağlık sorunlarını oluşturmaya başlamıştır. Bu kapsamda, akıllı telefonların yaşamımızdaki önemi ve kullanım sıklığının artmasına paralel olarak;

- Sürekli ekrana bakma nedenli baş ağrısı ve göz bozukluğu gibi sağlık sorunları oluşması (22),
- Sosyal medya takibi ve mesajla haberleşme nedeniyle yüz yüze iletişimin azalması ve insanların asosyalleşmesine neden olması (22, 36),
- Sürekli cep telefonunu kontrol etme isteği nedeniyle konsantrasyon bozukluğu görülmesi (37),
- Herkesle rahat iletişim sayesinde yanlış kişilerle tanışıp insanların sağlıksız ve yasal olmayan ortamlara çekilmesine neden olması (38),
- Casus yazılımlar nedeniyle insanların özel hayatına müdahale edilebilmesi ve şifrelerinin alınabilmesi gibi değişik sorunların ortaya çıkmasına neden olduğu gözlemlenmektedir (39).

Ergenlerde artan mobil telefon kullanımı psikolojiye yeni bir fobi terimi kazandırmıştır. Cep telefonundan mahrum kalma korkusu olan nomofobi ergenlerin %76'sında görülmektedir. Özellikle sosyal ağlara sürekli bağlanmak isteyen ergenlerin gündelik yaşam stillerini derinden etkilemektedir. Nomofobi terimi, ilk olarak 2008 yılında İngiltere'de yapılan araştırmalarda kullanılmaya başlanmış, ergenlerin % 66'sı cep telefonlarını kaybetme korkusu yaşadıklarını belirtmişlerdir (40).

Nomofobi özellikleri taşıyan kişide şu belirtiler vardır;

- Cep telefonunun kapalı olması veya çekmemesine karşı olumsuz fiziksel belirtiler ve aşırı bir tepki oluşturur,
- Obsesif bir şekilde cihazın yanında olup olmadığını kontrol eder,
- Sürekli cep telefonu kaybetme endişesi yaşar,
- Bu düşünce uzun süredir vardır, kişinin günlük yaşamını ve sağlığını olumsuz etkilemektedir (41).

Günümüz teknolojisi ile artık belirli bir yaşa gelmiş öğrenciler gerek kendi, gerekse ailelerinin istekleriyle ulaşılabilir olmak için cep telefonu sahibi olurlar. Yapılan araştırmalarda gençlerin % 76'sının bir, % 40'da ikinci bir cep telefonuna sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (42).

Cep telefonu kullanımının bu oranda yaygın olması "Alışkanlık mı, dürtü bozukluğu mu yoksa bağımlılık mı?" sorusunu akla getirmektedir.DSM-IV-TR' ye göre dürtü kontrol bozukluğu, tekrarlanan, karşı konulamayan davranış ve kendine ya da başkasına zararlı olan davranışı gerçekleştirmeye karşı koymadaki zorluk olarak tanımlanmaktadır. Güncel yaşantımızda var olan, hayatımızı zenginleştiren, bizi sıkıntıya sokmayan aktiviteler alışkanlıklardır. Bu alışkanlıklar bağımlılık oluşturduğu zaman bizi başarısızlığa götürür ve kontrol edilemez bir hal alır (43). Bağımlılık, sinir sisteminin bir işlevi olarak bir maddeye biyolojik olarak bağlanmayla ortaya çıkar. "Bağımlılık" bir maddenin ya da bir etkinliğin bireylerin ruhsal ve bedensel sağlığına ya da sosyal yaşamına zarar vermesine, kötü yönde etkilemesine karşın kullanımının devam etmesi, söz konusu madde alımını veya eylemi yinelemeye yönelik önüne geçilemez istek duyma hali şeklinde tanımlanabilir. Bireyin davranış bağımlılığının devam etmesinin nedeni bağımlısı olunan etkinliğin davranışını kontrol etmesidir (44).

Bazı araştırmacılara göre sadece biyolojik değil davranışsal bağımlılıklarda mevcuttur (44, 45). Bir yaklaşıma göre insanda heyecan oluşturan her şey bağımlılık yapmaktadır. Buna göre akıllı telefon bireyde heyecan duygusu oluşturduğundan bağımlılık yapmaktadır. Davranışçı yaklaşıma göre de, doyum ve hoşa giden bir durum davranış sonucunda elde ediliyorsa ya da gerginlik ve sıkıntı gibi olumsuz bir davranıştan kurtulmaya yardımcı oluyorsa, o davranış artmakta ve kişi daha sonra haz almak ya da olumsuzluktan kurtulmak için o davranışı yapmaya devam etmektedir (46). Bunun sonucunda akıllı telefonların bağımlılık yaptığı düşünülmektedir.

Sabit telefonun icadından bugüne kadar geçen zamanda kadınların telefonu daha fazla kullanması nedeniyle teknolojik açıdan telefonlar cinsiyet olarak kadınları temsil etmektedir (47). İnsanlar birbirleriyle yüz yüze iletişime geçemediklerinde veya buna cesaret edemediklerinde varlıklarını sanal ortamda hissettirmektedirler. Cep telefonları ile saatler süren sözlü ya da yazılı sohbetler yeni bağımlılıklar yaratmakta ve bireylerde yeni davranışlar oluşabilmektedir (48).

Bireyler cep telefonları ile yalnızlıklarını giderebilmektedir, bu olay sürekli ve kontrol edilemeyen sosyal ağ takibi boyutunda olduğu zaman bağımlılıktan söz edilmektedir. Böylece bireyler cep telefonu ile duygusal bir haz almaktadır (29). Bu haz kişide heyecan duygusu oluşturmaktadır.

Düşük öz saygı düzeyine sahip kişiler bunu artırabilmek için cep telefonunu sıklıkla kullanmaktadır (49). Cep telefonu bağımlılığı internet bağımlılığı araştırmalarına dayanmaktadır. İkisinde de ortak olan düşük özgüven ve sosyal beceri problemleri temel sorundur (50).

Netlessfobi internetsiz kalma korkusu olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar bazen sosyalleşmek, bazen de gerçek hayattan uzaklaşmak amacıyla interneti kullanmaktadır. Sosyal bir insan olarak yapılabilecek her şey sanal ortamda yaşandığında artık internet bağımlısı olmaya başlandığı düşünülmektedir (51).

Akıllı telefon taşıyan bir kişinin nomofobik ve internet bağımlısı olması netlessfobi'nin belirtilerinden biridir (51).

Bağımlılık düzeyi yüksek olan insanlar telefon kullanmadıkları zamanlarda sinirli, rahatsız ve endişeli olmaktadır (52). 2004 yılında cep telefonu kullanıcılarının davranışsal eğilimlerini belirlemek amacıyla İngiltere de Teleconomy'nin yaptığı bir araştırmada 1400 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Katılımcıların cep telefonlarının yaşamlarında önemli bir yer tuttuğu ve telefonlarını kendilerinden bir parça olarak nitelendirdikleri göze çarpmaktadır (52). OFCOM(Office of Communications) tarafından yayınlanan araştırma raporunda İngiltere akıllı telefon bağımlısı bir ülke olarak açıklanmaktadır. Ülkede cep telefonu veri hizmetlerinin son 3 yılda 40 kat arttığı, gençlerin yarısının ve yetişkinlerin dörtte birinden fazlasının akıllı telefon sahibi olduğu gösterilmiştir (53).

2012 yılında içinde Türkiye'nin de yer aldığı Cisco Connected Dünya Teknoloji Raporunda 18-30 yaş arası 1800 kişi üzerinde yapılan bir çalışmadan bahsedilmektedir.

1980 ve 2000 yılları arasında doğanlara “Y nesli” denmektedir. Bu kuşakta doğanlar aynı zamanda internet kuşağı veya millenial olarak da bilinmektedir. İnternet neslinin alışkanlıklarının tarandığı bir çalışmada bireylerin hayatlarının her aşamasında bağlantıda olma ihtiyacı hissettikleri belirtilmiştir (54). Bu çalışmada Türkiye’de %97 ve tüm dünyada %90 oranında sabahları ilk yapılan işler arasında birinci sırada telefonu kontrol etmek sonrasında üstünü giyinmek, yemek yemek ve diş fırçalamak yer almaktadır. Yine aynı çalışmada dünyada %60, Türkiye de %93 oranında kişiler takıntılı bir şekilde cep telefonlarından sosyal ağlarını, mesajlarını ve e-postalarını kontrol etmektedir. Kadınların daha fazla çevrimiçi kaldıkları belirtilmiştir (54).

Bireylerin %77’si akıllı telefonlarını kontrol etmedikleri zaman bir parçaları eksikmiş gibi telaşa kapılmaktadır. Cep telefonu yer ve zaman sınırı tanımamakta, tuvalette, yemekte, araba kullanırken vb. yerlerde mesaj ve e-posta yazma, sosyal ağlarını kontrol etme imkanı sunmaktadır. Bireylerin %75’i yatakta,%10’undan fazlası tuvalette,%50’si ailesi veya arkadaşları ile yemek yerken, %20’side araba sürerken akıllı telefonlarını kullanmaktadır (54).

İnsanlara bir haftalığına cep telefonundan ayrılmamak için nelerden vazgeçebilecekleri sorulduğunda Türk kullanıcılar “tatlı, çay ve çikolata” cevaplarını vermiştir. En düşündürücü olanı ise %7 oranında bir grup “sevgilisinden ve eşinden vazgeçebileceğini” belirtmiştir (55).

İnsanlar her dakika yanında olan cep telefonları ile fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Akıllı telefonlar artık hayatımızda iletişim aracı, güvenlikçi, sağlık danışmanı, eczacı, psikolog, doktor, yol gösterici, çevirmen, eğitimci, dergi, kitap, eğlence, bankacı, alarm vb olarak yer almaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ETİK KURUL ONAYI

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 22.07.2015 tarih ve 167 sayılı Etik Kurul Kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

3.2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitim gören 366 gönüllü öğrenciyle yapılmış olan kesitsel tanımlayıcı bir çalışmadır. Öğrencilere 1 Eylül-30 Ekim 2015 tarihleri arasında sözel ve yazılı olarak araştırma hakkında bilgi verilip onamları alındıktan sonra anket uygulanmıştır. Hedeflenen anket sayısı 300 olarak planlanmıştı.

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini belirlemek için hazırlanan form ve ölçek öğrencilere araştırmacının kendisi tarafından uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı sınıflara tek tek girerek öğrencileri araştırmanın konusu, önemi, amaçları, form ve ölçeği nasıl cevaplandırıcağı hakkında bilgilendirmiştir. Daha sonra anket üzerindeki onam formunun katılma onay kutucuğu işaretlenerek onam alınmış ve uygulamaya geçilmiştir. Anket sonuçlarının kişisel olarak gizli kalacağı belirtilerek, formları doldururken isim yazmamaları ve samimiyetle cevap vermeleri istenmiştir. Doldurulan anketler daha sonra araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARACI :

Çalışma kapsamında sosyodemografik bilgileri toplamak amaçlı kişisel bilgi formu ve akıllı telefon bağımlılık düzeyini ölçmek için 2014 yılında Demirci K ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği kabul edilmiş olan Kwon M ve arkadaşları tarafından geliştirilen "Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği" kullanılmıştır (EK-1).

3.4.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU :

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini ve akıllı telefon kullanma profillerini belirleyebilmek için açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anketi cevaplamaları istenmiştir. Soruların yer aldığı anket formu EK-1'de verilmiştir.

3.4.2. AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ :

Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği Kwon M ve arkadaşları tarafından geliştirilen Likert Tipi kendini değerlendirme ölçeğidir. Bu ölçekte 33 soru bulunmakta ve birey kendisini ifade eden cevabı altı şık üzerinden değerlendirerek puan almaktadır. Şıklar arasında her soru için 1 puan dan 6 puana kadar değerlendirilen "kesinlikle hayır, hayır, kısmen hayır, kısmen evet, evet, kesinlikle evet" seçenekleri yer almaktadır. Her soruya kesinlikle hayır seçeneğini işaretleyen en düşük puan olan 33'ü, kesinlikle evet i işaretleyen en yüksek puan olan 198'i alacaktır. Ölçek kendi içinde yedi faktörden oluşmaktadır. Faktör 1, "günlük yaşamı rahatsız etme ve tolerans" 8 soru (1, 2, 5, 29, 30, 31, 32,33), Faktör 2, "yoksunluk belirtileri" 7 soru (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16), Faktör 3, "olumlu beklenti" 5 soru (6, 7, 8, 9, 20), Faktör 4, "siber odaklı ilişkiler" 4 soru (21, 22, 23, 26), Faktör 5, "aşırı kullanım",4 soru (17,18, 19, 28), Faktör 6, "sosyal ağ bağımlılığı", 2 soru (24, 25) ve Faktör 7, "fiziksel belirtiler",3 soru (3, 4, 27)'dur. Bu ölçekte kesme noktası yoktur. Ancak testten alınan puan yükseldikçe bağımlılık için riskin arttığı gösterilmektedir (56). Ölçeğin bulunduğu form EK-1'de verilmiştir.

3.5 İSTATİSTİKSEL ANALİZ

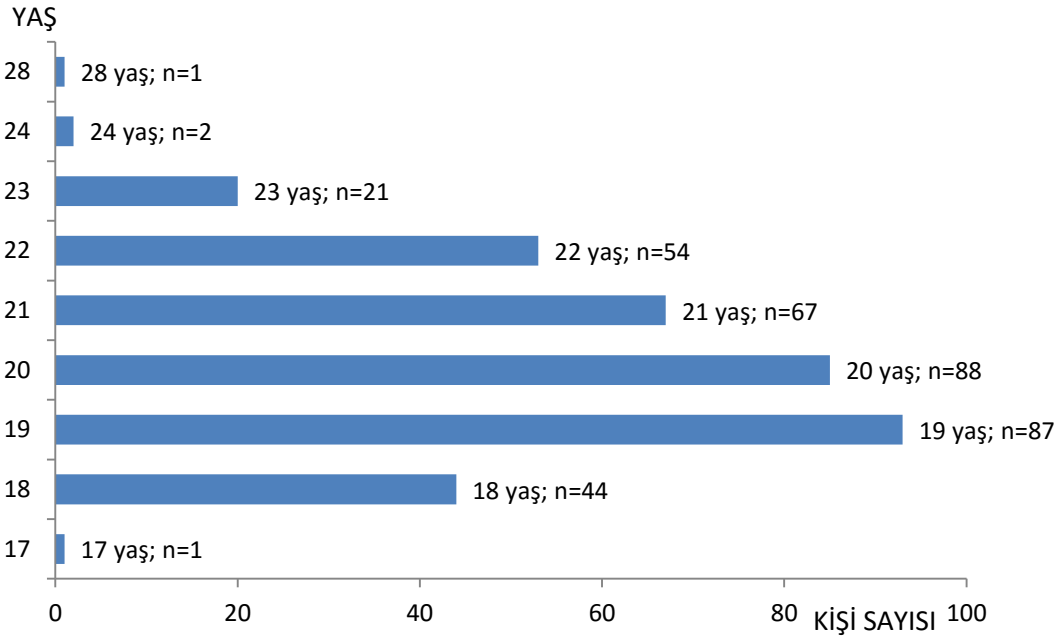
İstatistiksel analiz için SPSS for Windows 20.0 programı kullanıldı. Gruplar arasındaki niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Ki kare testi kullanılarak, veriler sayı ve yüzde olarak sunuldu. Verilerin normal dağılım uygunlukları görsel (histogram ve olasılık grafikleri) ve analitik yöntemlerle (Kolmogorov-Smirnov/ Shapiro-Wilk testleri) kullanılarak incelendi. Parametrik koşulları taşıyan iki gruptaki karşılaştırmalar Student's t testi, üç ve daha fazla sayıdaki gruplardaki karşılaştırmalar ise OneWayAnova testi ile yapıldı. Veriler aritmetik ortalama ± standart sapma olarak sunuldu Parametrik koşulları taşımayan iki gruptaki karşılaştırmalar Mann Withney-U testi ile; üç ve daha fazla sayıdaki gruplardaki karşılaştırmalar ise Kruskal -Wallis testi ile yapıldı. Sayısal veriler ortanca olarak sunuldu. Her iki değişkende normal dağıldığında korelasyon analizleri için Pearson korelasyon analizi, parametrik koşulları

taşımayan gruplardaki korelasyon analizleri için Spearman korelasyon analiz testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için p değeri 0,05 olarak belirlendi.

4.BULGULAR

4.1. KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

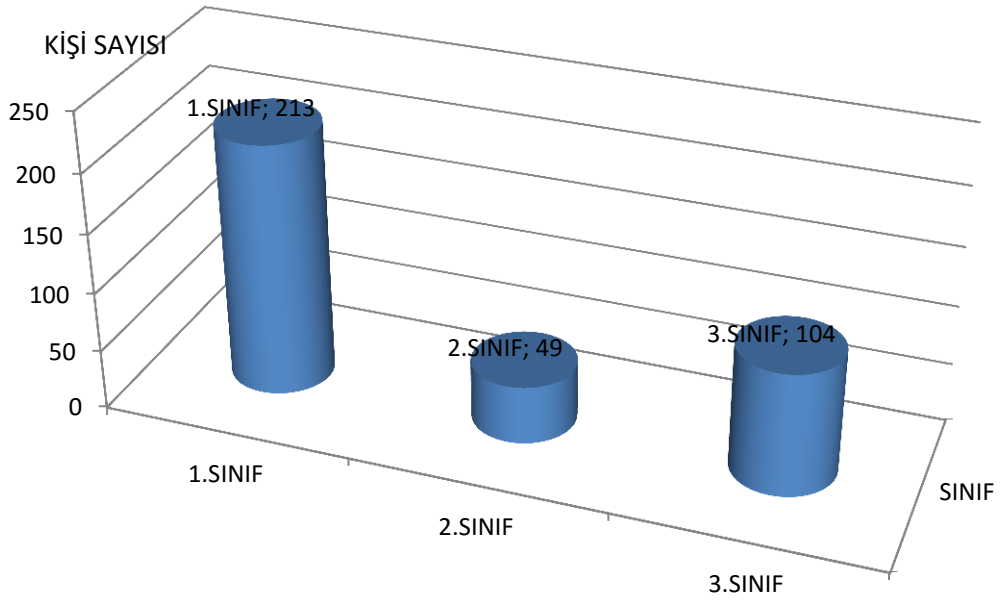
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören 380 öğrenciye anket dağıtıldı, 5 öğrenci ankete katılmayı reddetti; 9 öğrenci de basit cep telefonu kullandığı için değerlendirmeye alınmadı. Böylece toplam 366 öğrencinin verileri analiz edilerek katılım oranı %96,3 olarak belirlendi.

Şekil 1: **Öğrencilerin yaş dağılımı**

Öğrencilerine yaş aralığı 17 ve 28 arasında değişkenlik gösterirken, yaş ortalaması 20,18± 1,5 olarak saptandı (Şekil 1).

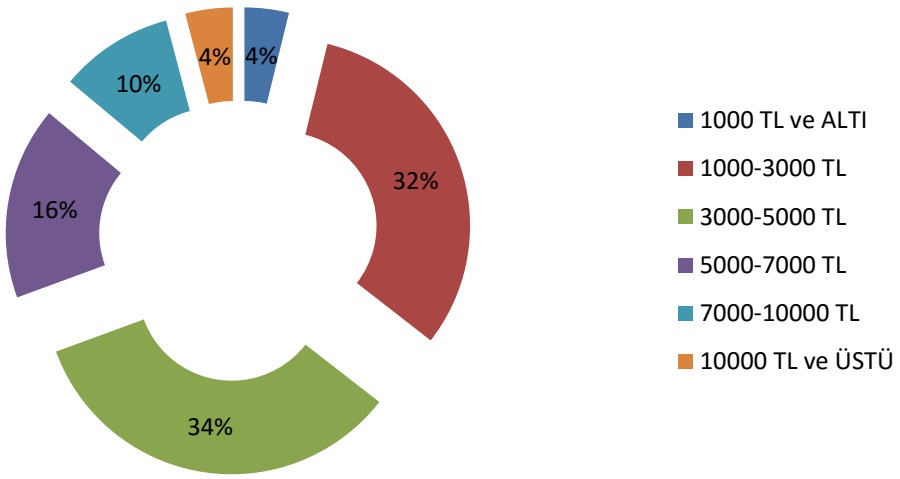
Tıp fakültesi öğrencilerinden sorularımıza cevap veren 366 kişinin %56,6 sı kız (n=207), %43,4'ü (n=159) erkekti. Öğrencilerin tamamı bekardı.

Şekil 2: **Öğrencilerin sınıf dağılımları**

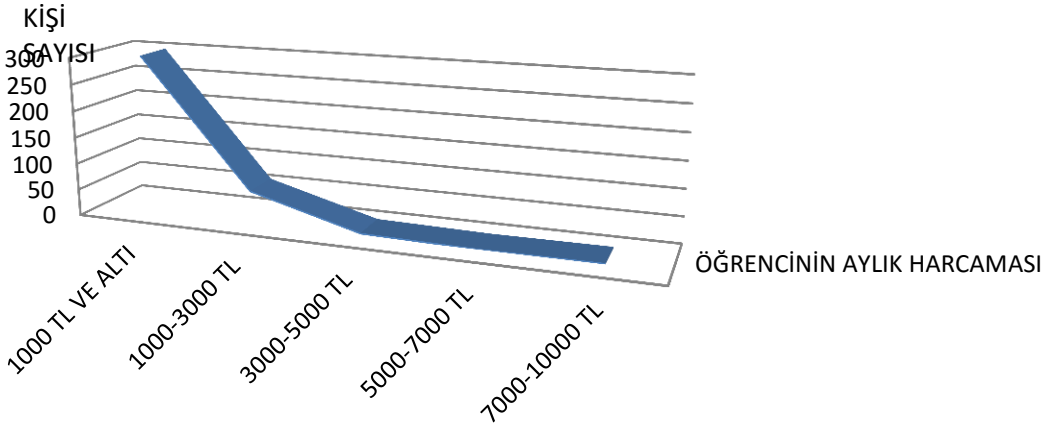
Sorularımızı cevaplayanların %58,2'si (n=213) 1. Sınıf,%13,4'ü (n=49) 2.sınıf ve %28,4'ü (n=104) 3.sınıf öğrencisiydi (Şekil 2).

Öğrencilerin %49,5'u (n=181) ailesiyle, %32,8'i (n=120) arkadaşlarıyla ve %17,8'i (n=65) tek başına yaşıyordu.

Şekil 3: **Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirleri**

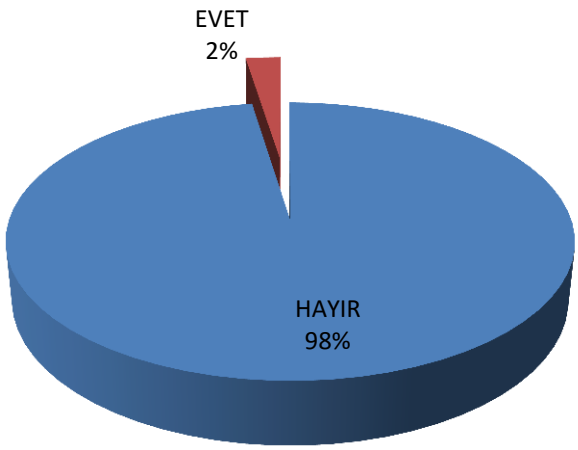
Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri 1000-10000 arasında değişiyordu. Özellikle ailelerinin aylık geliri 1000 ve 3000 TL aralığın da 116 kişi, 3000-5000 TL aralığın da 124 kişi mevcuttu. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının ailesinin aylık geliri 1000-5000 TL aralığındaydı (Şekil 3).

	1000 TL VE ALTI	1000-3000 TL	3000-5000 TL	5000-7000 TL	7000-10000 TL
ÖĞRENCİNİN AYLIK HARCAMASI	300	61	4	0	1

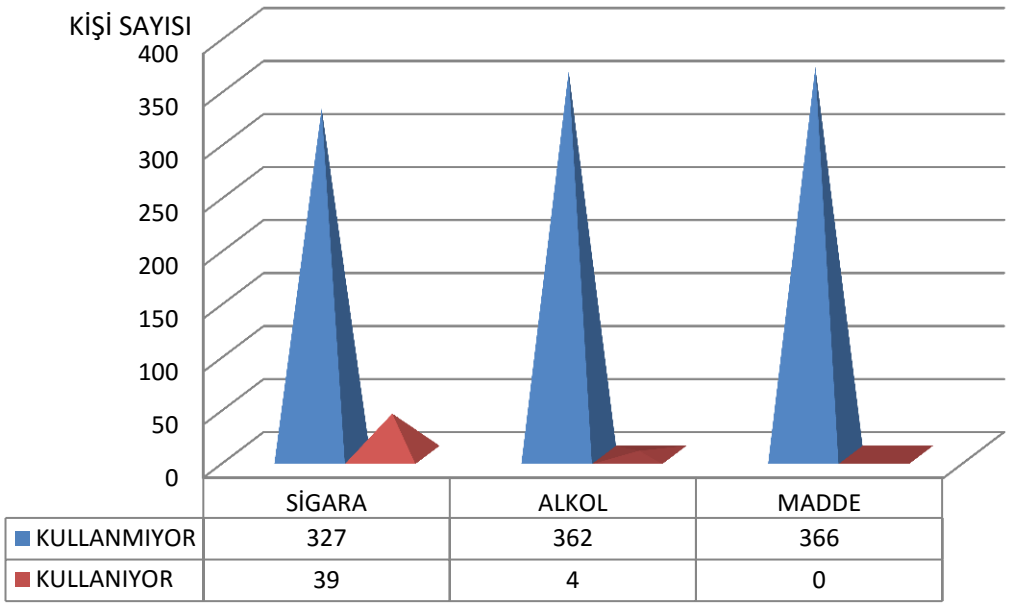
Şekil 4: Öğrencilerin aylık harcama miktarı

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelirleri 10000 TL ye kadar çıkmasına rağmen 300 öğrencinin aylık harcaması 1000 TL ve altındaydı (Şekil 4).

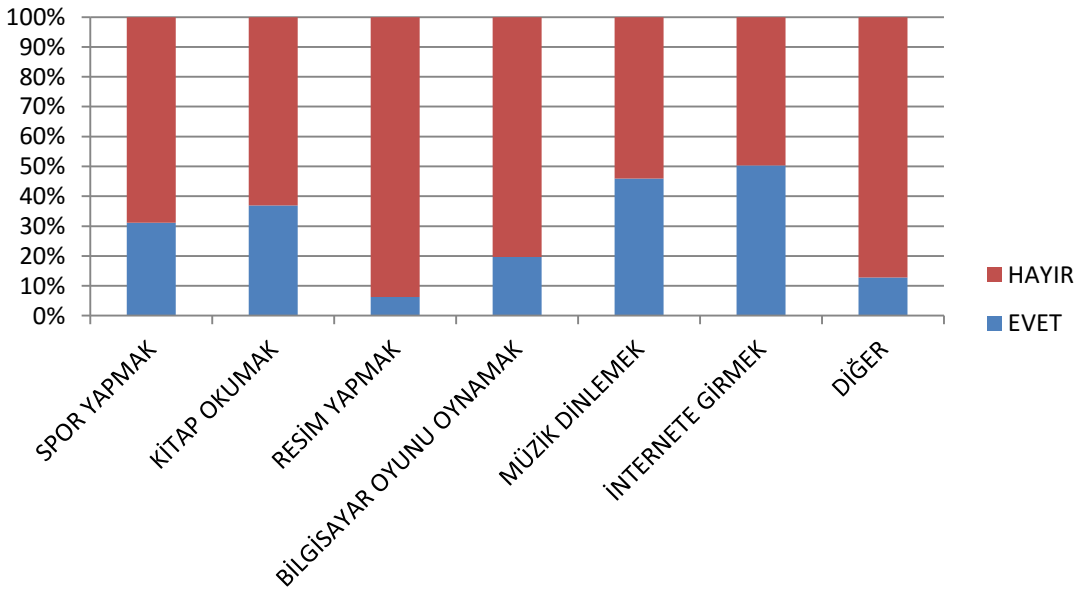
Şekil 5: Öğrencilerin ek iş yapma sıklığı

Ankete katılan öğrencilerden 9 kişi ek iş yapıyordu. Ancak hangi ek işi yaptıkları konusunda bilgi vermemişlerdi (Şekil 5).

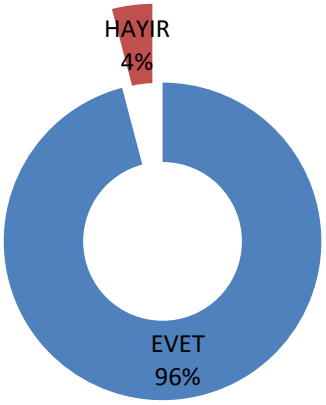
Şekil 6: **Öğrencilerin sigara-alkol-madde kullanım sıklığı**

Öğrencilerin 39'u sigara kullanıyordu. Bu 39 kişinin 7'si kız, 32'si erkekti. 3 öğrenci sadece alkol, 1'i ise sigara ile beraber alkol kullanıyordu. 2'si kız, 2'si erkek olmak üzere toplam 4 öğrenci alkol kullanıyordu. Öğrencilerin madde kullanımı yoktu (Şekil 6).

Şekil 7: **Boş zamanlarını değerlendirirken yapılan aktiviteler**

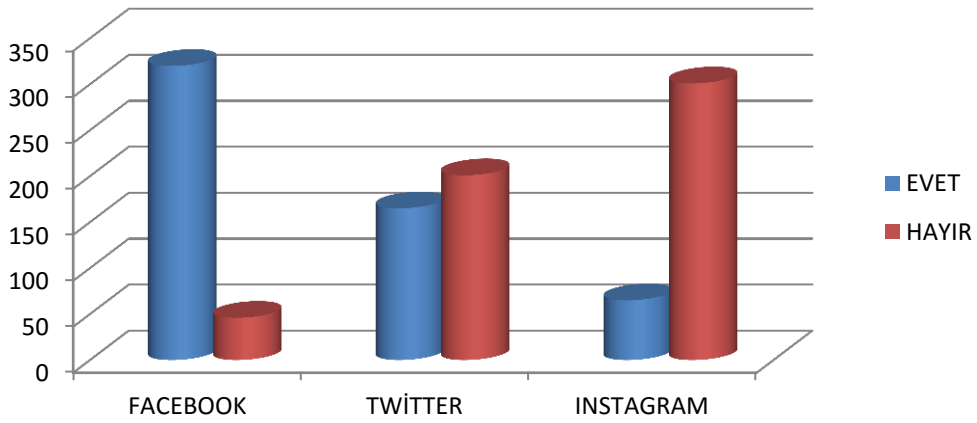
Öğrencilerin 114'ü spor, 23'ü resim yaparak, 135'i kitap okuyarak boş zamanlarını geçiriyordu. Bilgisayar oyunu oynayan 72 öğrenci vardı.168 öğrenci müzik dinleyerek boş zamanlarını değerlendirirken 184'ü de internete girmeyi tercih etmekteydi. Öğrencilerin 47 tanesi diğer aktiviteleri seçmiş ancak ne yaptıklarını belirtmemişlerdi. Öğrencilerin bir kısmı birkaç aktiviteyi birden işaretlemişti. Öğrenciler boş zamanlarında en çok internete girmeyi tercih etmekteydi (Şekil 7).

Şekil 8: **Evde bilgisayar olma durumu**

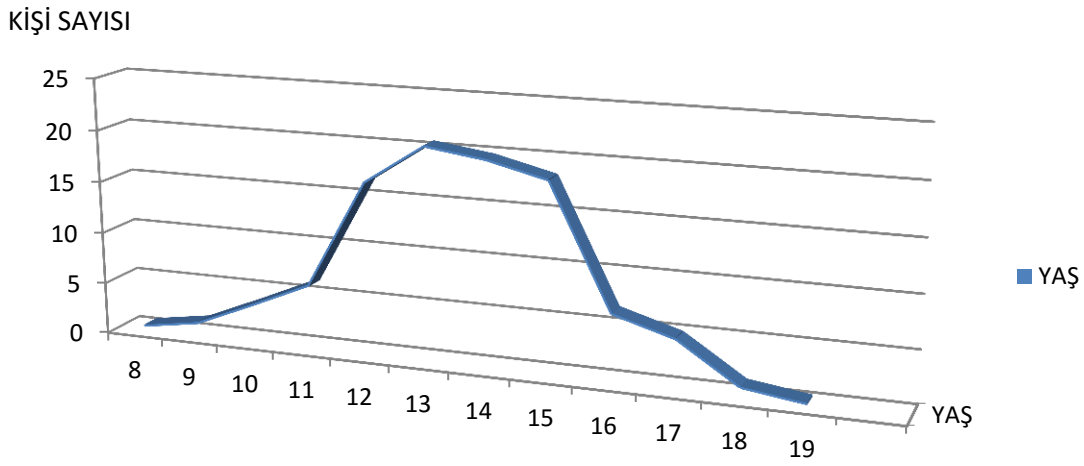
Öğrencilerin %4'ünün yani 15 kişinin evinde bilgisayar bulunmamaktaydı (Şekil 8).

Öğrencilerin %39,1'i (n=143) evde, %42,1'i (n=154) cep telefonundan internete giriyordu. Bu öğrencilere ek olarak %14,5'i (n=53) hem evde hem de cep telefonunda internete girmeyi tercih etmekteydi. Öğrencilerin %4,3'ü (n=16) diğer yerlerde internete girmekteydi. Diğerlerinin içinde okul, internet kafe yer almaktaydı.

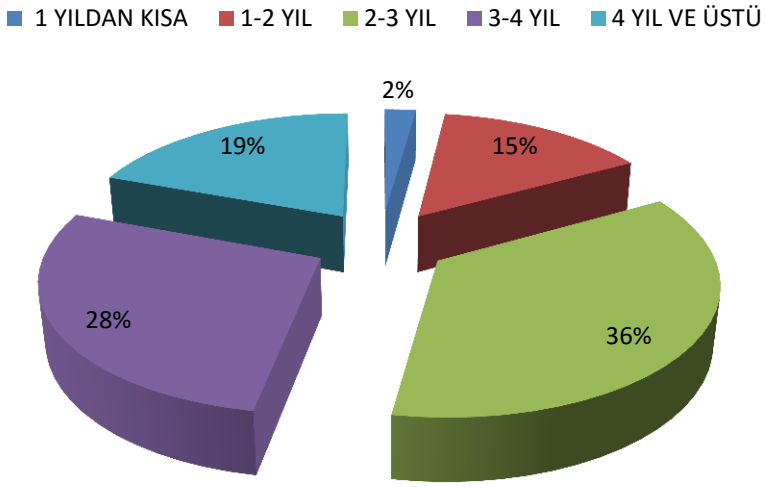
Şekil 9: **Sosyal paylaşım sitesi kullanımı**

26 kişi herhangi bir sosyal paylaşım sitesini kullanmazken, Facebook 320, Twitter 165, ve Instagram 65 kişi tarafından kullanılıyordu (Şekil 9).

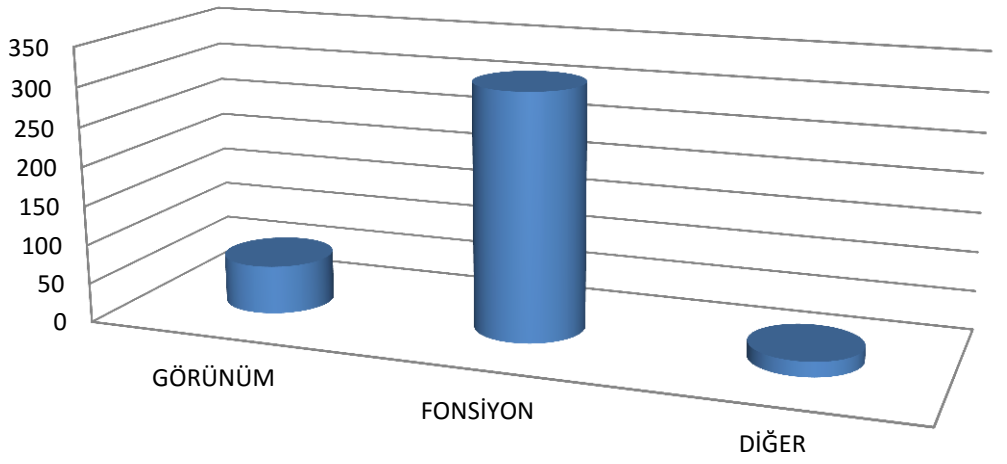
Şekil 10: **İlk cep telefonuna sahip olma yaşı**

Ankete katılan öğrencilerin tamamı cep telefonuna sahipti. Büyük çoğunluğu 12 ve 15 yaşları arasında cep telefonu sahibi olmuştu. 7 öğrencinin 10 yaş altında, 5 öğrencinin de 18 yaş üstünde kendilerine ait bir cep telefonu olmuştu (Şekil 10).

Şekil 11: **Cep telefonu değiştirme sıklığı**

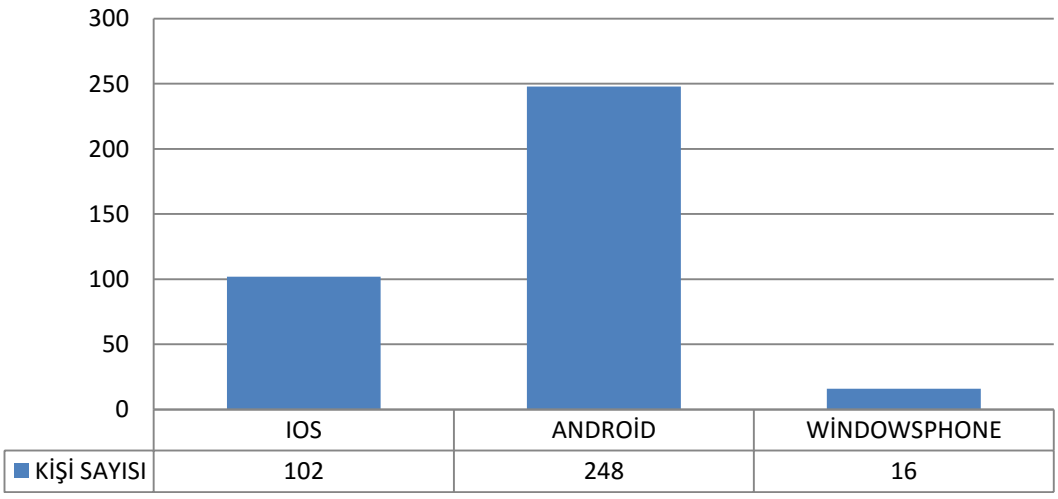
Öğrencilerin 8'i bir yıldan kısa sürede cep telefonu değiştiriyordu. 71 öğrenci dört yıl ve üstünde aynı cep telefonunu kullanmaktaydı. Büyük çoğunluk yani 287 kişi ise 1-4 yıl sürecinde cep telefonunu değiştirmekteydi (Şekil 11).

	GÖRÜNÜM	FONSİYON	DİĞER
EVET	62	311	19

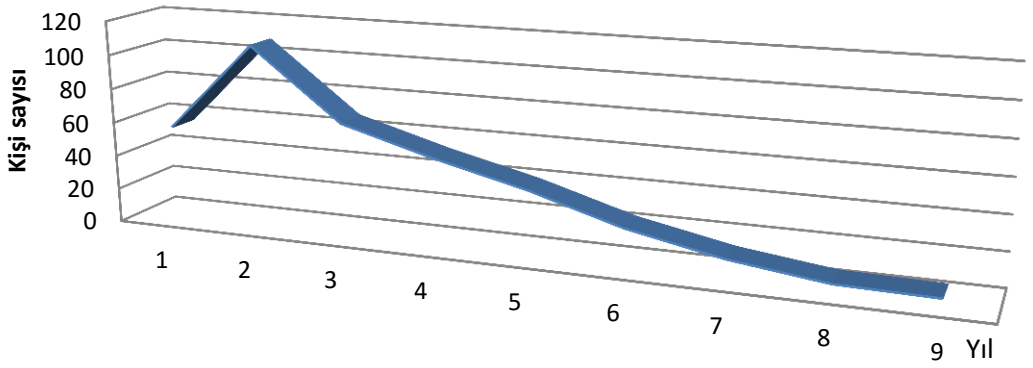
Şekil 12: Cep telefonu tercihinde belirleyici unsurların dağılımı

Cep telefonu alırken 62'si görünümüne, 311'i fonksiyonlarına ve 19'u ise ağırlığına, pil ömrüne, kullanım kolaylığına göre tercih yapmaktaydı. 23 kişi hem görünümü hem de fonksiyonlarını beraber işaretlemişti (Şekil 12).

Şekil 13: Kullanılan işletim sistemi

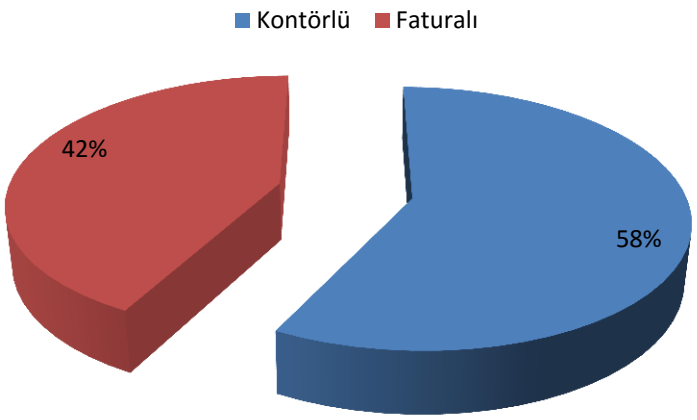
Öğrencilere kullandıkları cep telefonu markası ve modeli sorularak işletim sistemleri belirlendi. Kullanılan işletim sistemlerinin dağılımı %27,7 (n=102) IOS (iPhone Operating System), %67,8 (n=248) Android ve %4,4 (n=16) Windowsphone şelindeydi. En çok kullanılan işletim sistemi olarak Android belirlenmişti. IOS işletim sistemini kullanan öğrencilerin aile gelirlerine bakıldığında önemli bir kısmının 3000 TL ve üzeri olduğu göze çarpmaktaydı. 28 kişinin aile geliri 3000 TL altındaydı. Bunlarında 5'inin geliri 1000 TL ve altındaydı. Android kullanan kişiler her gelir durumuna dağılmış bir şekilde yer alırken sadece 8 kişinin ailesi 1000 TL ve altındaydı. Windowsphone kullanan öğrencilerin 1'inin ailesinin 1000 TL ve altında geliri vardı (Şekil 13).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Öğrencilerin akıllı telefon kullanım süreleri	56	108	67	52	39	23	12	5	4

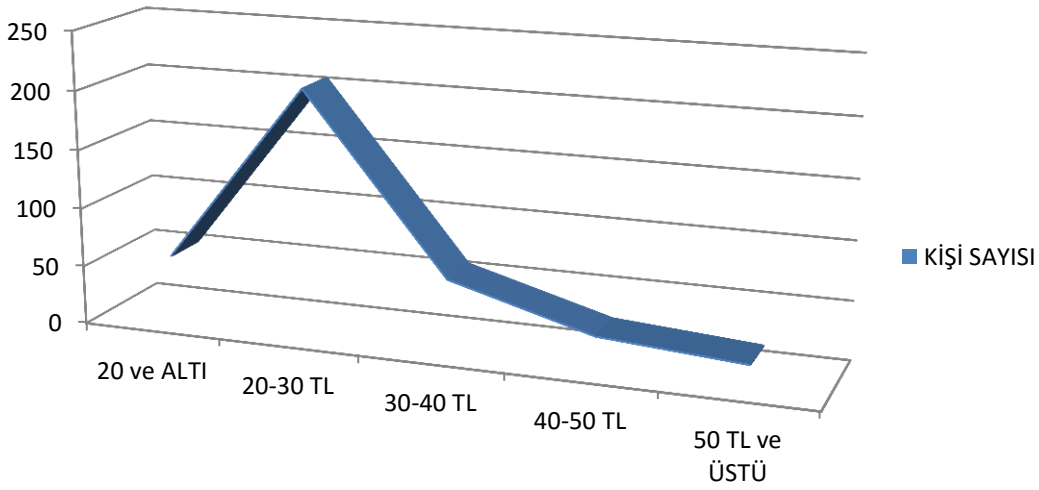
Şekil 14: **Öğrencilerin akıllı telefon kullanım süreleri**

Öğrencilerin büyük çoğunluğu 2 yıldır akıllı telefon kullanıyordu (Şekil 14).

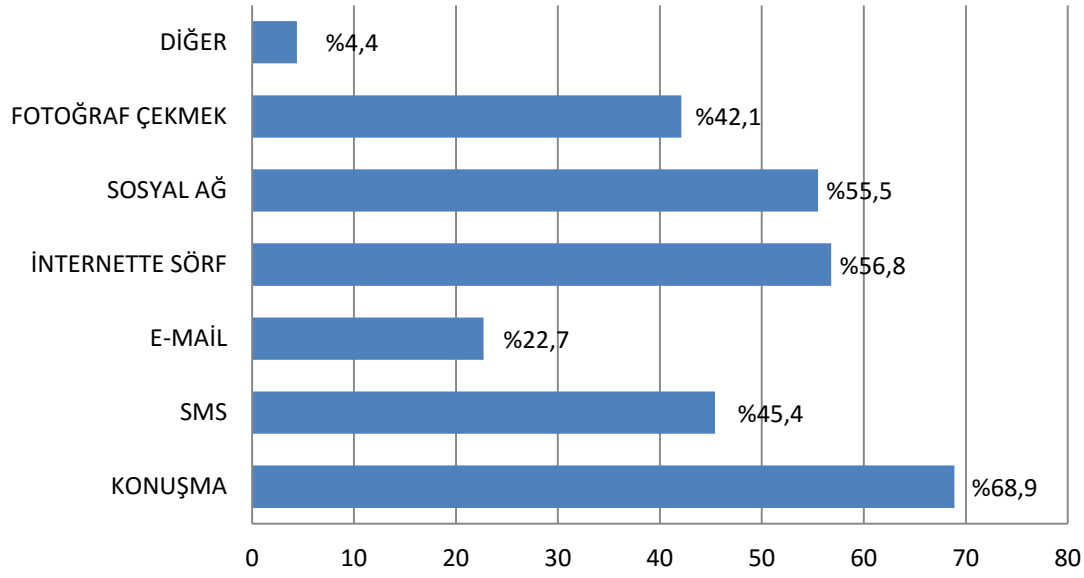
Şekil 15: **Kullanılan telefon hattı**

Öğrencilerin 155'i faturalı, 211'i kontörlü hat kullanmaktaydı (Şekil 15).

Şekil 16: **Cep telefonu hattı için aylık ödenen para miktarı**

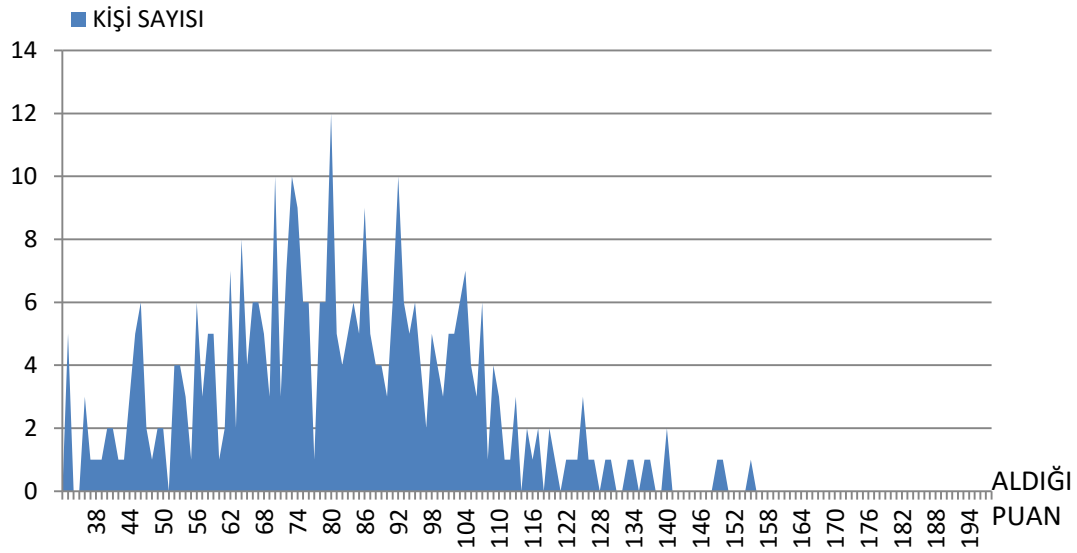
Öğrencilerin büyük çoğunluğu yani %56,8'i (n=208) aylık 20-30 TL civarında kullandıkları hatta para vermekteydi (Şekil 16).

Şekil 17: **Cep telefonu kullanım amacı**

Toplamda 252'si konuşma yapmak, 166'sı sms, 83'ü e-mail çekmek, 208'i sörf yapmak, 203'ü sosyal ağları takip etmek ve 154'ü fotoğraf çekmek amacıyla cep telefonunu kullanmaktaydı. 16 kişi ise diğer nedenleri seçmiş ancak kullanım amacını belirtmemiştir (Şekil 17).

4.2. AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ BULGULARI

Şekil 18: **Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların dağılımı**

Öğrencilerin tüm ölçeğe göre ortalama bağımlılık düzeyi 80,96'ydı.
159 erkek öğrencinin cinsiyete göre bağımlılık düzeyi 80,18; 207 kız öğrencinin ise 81,55 olarak hesaplanmıştı. Kızların erkeklere oranla bağımlılık düzeyi daha yüksek saptanmıştı, ama bu fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmamıştı (p=0,57).

Sınıflarına göre akıllı telefon bağımlılığı düzeyi değerlendirildiğinde çalışmamıza katılan 1.sınıf öğrencilerinin bağımlılık düzeyi 80,50, 2. sınıfın 87,84, 3.sınıfın ise 78,65'di (p=0,068). İstatistiksel olarak anlamlı değildi.

Tablo 2: Cep telefonu kullanım amacına göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması

	İŞARETLEYEN	İŞARETLEMEYEN	p DEĞERİ
KONUŞMA	79,42	84,36	0,06
SMS	70,49	81,34	0,73
E-MAİL	80,86	80,99	0,96
İNTERNETTE SÖRF YAPMAK	85,27	75,28	<0,01
SOSYAL AĞ TAKİBİ	83,67	77,58	0,01
FOTOĞRAF ÇEKMEK	83,91	78,81	0,03

İnternette sörf, sosyal ağ takibi yapan ve fotoğraf çeken öğrencilerin bağımlılık düzeylerindeki yükseklik dikkat çekmekteydi. Bu üç grupta kullanım amacı olarak işaretleyen ve işaretlemeyen öğrenciler için p değerleri istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştı (Tablo 2).

Tablo 3: Sosyal medya kullanımına göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması

	ÖĞRENCİ SAYISI	BAĞIMLILIK DÜZEYİ	p DEĞERİ
FACEBOOK	320	81,44	0,29
TWITTER	165	85,36	0,01
INSTAGRAM	65	85,32	>0,05

Twitter ve Instagram kullanan bireylerin bağımlılık düzeyleri Facebook kullananlara göre yüksek çıkmıştı. Twitter için p değeri istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştı (Tablo 3).

Ailesi ile yaşayan 181 öğrencinin bağımlılık düzeyi 79,10, arkadaşları ile kalan 120 öğrencinin 82,46 ve tek başına kalan 65 öğrencinin 83,35'di (p=0,31). İstatistiksel olarak anlamlı saptanmamıştı.

Kendi aylık harcamaları 1000 TL ve altında olan 300 kişinin bağımlılık düzeyi 80,30, 1000 ve 3000 TL aralığında olan 61 kişinin 83,56, 3000-5000TL aralığında olan 4 kişinin 92,25 ve 7000-10000 TL aralığında olan 1 kişinin 75 olarak hesaplanmıştı (p=0,574). İstatistiksel olarak anlamlı değildi.

Tablo 4: Ailelerin gelir durumuna göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması

	KİŞİ SAYISI	BAĞIMLILIK DÜZEYİ
1000 TL ve ALTI	14	82,64
1000-3000	116	80,20
3000-5000	124	80,41
5000-7000	61	79,62
7000-10000	36	82,50
10000 TL ve ÜSTÜ	15	91,47
Total	366	80,96

Ailelerin ortalama aylık gelirine göre bağımlılık düzeyi gelir arttıkça önce düşmekte sonra yükselmekteydi. 1000 TL ve altında 82,64 iken 10000 TL ve üstünde 91,47'di (p=0,601). İstatistiksel olarak anlamlı değildi (Tablo 4).

Yaş ile bağımlılık skoru arasında negatif korelasyon olup, bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildi (Pearson korelasyon, P=0,529 r=-0,03).

Tablo 5: Kullanılan işletim sistemine göre bağımlılık düzeyi karşılaştırması

	ÖĞRENCİ SAYISI	BAĞIMLILIK DÜZEYİ	p DEĞERİ
IOS	102	83,08	0,28
ANDROİD	248	81,17	0,80
WİNDOWSPHONE	16	64,19	0,003

Windowsphone işletim sistemini kullanan 16 öğrenci için bağımlılık düzeyi 64,19 ve p=0,003 saptanmıştı. İstatistiksel olarak anlamlıydı (Tablo 5).

Sigara içenlerin bağımlılık düzeyi 78,03, içmeyenlerin ise 81,31 olarak bulunmuştu. Sigara içenler ve içmeyenler arasında akıllı telefon bağımlılığı düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştı (student t test, p= 0,407). Alkol kullanan 4 öğrencinin bağımlılık düzeyi 87,75, kullanmayanların ki ise 80,88 saptanmıştır (p=0,559). İstatistiksel olarak anlamlı değildi.

Öğrencilerin ilk cep telefonu sahibi olma yaşı ile akıllı telefon bağımlılık düzeyi arasında düşük derecede negatif korelasyon olup anlamlı bir ilişki saptanmamıştı (r=-0,001, p=0,98).

5.TARTIŞMA

Bu araştırma 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile sosyodemografik veriler, internet ve sosyal paylaşım sitesi kullanımı ve diğer bağımlılık yapıcı maddeler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Kwon M ve arkadaşları tarafından geliştirilen, 2014 yılında Demirci K ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan "akıllı telefon bağımlılık ölçeği" uygulanmıştır.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde 366 öğrencinin bağımlılık düzeyi 80,96, kız öğrencilerin 81,55 ve erkek öğrencilerin 80,18 olarak belirlendi. Kwon ve arkadaşlarının 197 katılımcı üzerinden yaptıkları çalışmada erkek katılımcılar için 104,5 ve kız katılımcılar için 112,7 ve ortalama değer olarak ta 110,02 bulunmuştur (22). Örneklemimizde akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin Kore'ye göre daha düşük olduğu görülmektedir (56). Bunda da en büyük etkenin akıllı telefon kullanım oranları olabileceği düşünülebilir. 2013 yılında Nielsen Company tarafından yapılan araştırmada Güney Kore de akıllı telefon kullanım oranı %67 iken Türkiye de % 19'dur (57). Cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin bağımlılık düzeyi sayısal olarak yüksek olsa da istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu (p=0,57). Kwon ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada da kızların bağımlılık düzeyleri yüksek saptanmıştır (22). Çalışmamamızda akıllı telefonlar için böyle bir yorum yapılamamaktadır. Her iki cinsiyet içinde bağımlılık düzeyleri benzer saptanmıştı. Ancak Ege Üniversitesinde 2012 yılında yapılan çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre iletişim konusunda daha iyi olduğu ve cep telefonuna eğilimlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir (58). Her ne kadar bağımlılık düzeyleri farklı çıksa da herkesin cep telefonu olması artık bir gereklilik olduğunu ortaya koymaktadır. Atatürk Üniversitesinde 2013 yılında yapılan, lisans öğrencilerinin internet ve cep telefonu kullanımlarında etkili olan faktörlerin incelendiği bir çalışmada cep telefonuna sahip olmalarının tercih olmaktan çıkıp bir ihtiyaca dönüştüğü belirtilmektedir (59).

Öğrencilerin 39'u sigara, 4'ü de alkol kullanmaktaydı. Sigara içenler ve içmeyenler arasında akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştı (Student t test, p= 0,40). Alkol kullananların akıllı telefon bağımlılık düzeyi 87,75, kullanmayanların ki ise 80,88 saptanmıştı (p=0,55).

Bizim Çalışmamızda alkol kullanan kişi sayısının azlığı nedeniyle bu konuda bir yorum yapılamamaktadır; ancak, bilindiği üzere internet bağımlılığı ve alkol kullanım bozukluğu davranış patolojilerinin merkezindedir (16, 60, 61). Geniş örneklem gruplarıyla yapılacak çalışmalar iki bağımlılığın ilişkisine ışık tutabilir

Çalışmamızda akıllı telefon kullanımının en sık üç nedeninden biri olan sosyal ağ takibi yeni arkadaşlar edinmek, eski arkadaşlarla iletişime devam etmek için kullanılırken bireylerin kendilerini izole etmelerin sebep olmaktadır (62). Sosyal paylaşım sitelerinden Facebook en sık tercih edilen siteyken; Twitter kullananların akıllı telefon bağımlılık düzeyleri sık kullanılan diğer iki site kullanıcılarının akıllı telefon bağımlılığı düzeyinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksekti (p=0,01). Akıllı telefonlara geliştirilen uygulamalar sayesinde insanlar yer zaman sınırı tanımaksızın her an bağlantıda kalabilmekte ve sosyal ağlar ile meşgul olabilmektedir. İnsanlar sosyal paylaşım sitelerini eğlence, oyun, aile ve arkadaşlarla iletişim amacıyla kullanmaktadır. Akıllı telefon sayesinde konum bildirimi yapılabilmesi insanları bu cihazlar üzerinden sosyal paylaşım sitelerine girmeye yönlendirmektedir (63).

Cep telefonları insanların ayrılmaz bir parçası olarak hayatlarının her aşamasında iletişimi sağlamaktadır (64) Akıllı telefonlar mobilite, internet, sms, konuşma, oyun oynama, müzik dinleme v.b. özelliklerin tümünü barındıran mecburi bir araç olarak değerlendirilmektedir (65). Çalışmamızda öğrencilerin %68,9'i konuşma (p=0,06), %45,4'ü sms (p=0,73), %22,7'si e-mail (p=0,96) , %56,8'i internette sörf yapma (p<0,01), %55,5'i sosyal ağ takibi (p=0,01) ve %42,1'i fotoğraf çekmek (p=0,03) için cep telefonunu kullanmaktaydı. Amaç olarak internette sörf yapmayı tercih eden öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı düzeyi 85,27, sosyal ağ takibi yapanların 83,67 ve fotoğraf çekenlerin 83,91olarak ortalama değerimizin üstünde bir değer saptanmıştı. Demirci K ve arkadaşlarını yaptıkları çalışmada %40,2'si konuşma (p=0.02), %29,2'si internet erişimi (p=0.44), %15,6'sı sosyal ağ takibi (p=0.98), %11,6'sı sms (p=0.02), %2,3'ü oyun oynamak ve %1'i diğer(p=0,04)) nedenler için akıllı telefon kullanmaktadır. "internet erişimi"(p=0.44) , sosyal ağ takibi (p=0.98) olarak saptanmıştır (56). Demirci K ve arkadaşlarını yaptığı çalışmada konuşma, sms ve diğer nedenler anlamlı saptanırken, bizim çalışmamızda internette sörf yapma, sosyal ağ takibi ve fotoğraf çekme anlamlı saptandı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2014 yılında yapılan bir araştırmada akıllı cihazları kullanım amaçları

sorgulandığında sırasıyla; %94,5 internete girmek, %90,2 kısa mesaj göndermek, %88 fotoğraf çekmek, %84,7 sosyal medya kullanımı, %83,6 müzik dinlemek cevapları alınmıştır (66). 2005 yılında Charles Sturt Üniversitesi'nde yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin %55'i cep telefonlarını sms atmak, %30'u konuşma yapmak, %4'ü de e-mail atmak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir (67). 2005 yılında Japonya da yapılan başka bir çalışmada 333 öğrenciden 194'ü cep telefonlarını e-mail atmak amacıyla kullandıklarını belirtmiştir (68). 2013 yılında Dumlupınar üniversitesinde yapılan çalışmada 388 öğrenciden elde edilen verilere göre cep telefonlarının en çok sms ve MP3 (Motion Pictures Experts Group Layer 3) özelliklerini kullandıkları; WAP, GPRS (General Packet Radio Service), MMS (Multimedia Messaging Service) ve GPS özelliklerini ise neredeyse hiç kullanmadıkları belirtilmiştir (69). Geçmiş yıllardan günümüze yaklaştıkça akıllı telefon kullanım alanlarının basit cep telefonu kullanım alanlarından çıkıp internet tabanlı uygulamalara kaydığı görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri 1000-10000 arasında değişmekteydi. Bizim çalışmamız da ailelerin %30,6'sının ortalama aylık geliri Kasım 2015 için Türkiye yoksulluk sınırı olan 4530 TL'nin üzerindeydi (70). 5000 TL altında geliri olan aile sayısı 254 (%69,4) saptanmıştı. Ailelerinin aylık ortalama geliri 1000 TL ve altında olanların akıllı telefon bağımlılık düzeyi 82,64 iken 10000 TL ve üstünde 91,47'ydi. Aile geliri arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktaydı. Kişilerin satın alabilme değerlerini maddi kazançları belirler. ABD'de yapılan araştırmada gelir ve yaşın akıllı telefon sahibi olmada önemli belirteçlerden biri olduğu saptanmıştır. Yaşın ve gelirin yüksek olduğu kişilerde akıllı telefon sahip olma oranı daha fazladır (71).

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelirleri bir kısmının 10000 TL civarına kadar çıkmasına rağmen öğrencilerin %82'sinin aylık harcamaları 1000 TL ve altındaydı. Her ne kadar öğrencilerin harcamalarında düşük meblağlar saptansa da ailelerin gelir düzeylerinin yüksek oluşu akıllı telefon sahip olma oranını artırmıştı. Aylık harcama miktarı 5000 TL'ye kadar yükseldikçe bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri de yükselmişti, ancak 7000 TL üzerinde olan 1 kişinin ortalamanın altında saptanmıştı.

Öğrencilerin %39,1'i evden, %42,1'i cep telefonundan internete girmekteydi. Bu öğrencilere ek olarak %14,5'i hem evden hem de cep telefonundan internete girmeyi tercih etmekteydi. Öğrencilerin %96 sının evinde bilgisayar olmasına rağmen yarısı

internete girmek için telefonu tercih etmekteydi. Bu da artık internete girmek amacıyla bilgisayar kullanımı yerine daha taşınabilir cihazlar olan mobil telefonların tercih ettiğimizin göstergesidir.

Ailesi ile yaşayan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyi 79,10, arkadaşları ile kalanların 82,46 ve tek başına kalanların 83,35'di. Ailesi ile kalan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri daha düşük saptanmıştı. Bu konuda en büyük etken ailesinden ve arkadaşlarından uzak olan bireylerin onlarla haberleşmek amacıyla akıllı telefonlarındaki mesajlaşma ve sosyal ağ uygulamalarını kullanmalarıdır (72).

Çalışmamızda, ilk kez cep telefonuna sahip olma sıklığının12-15 yaşları arasında yüksek olduğu tespit edilmişti. İlk cep telefonu sahibi olma yaşı ile akıllı telefon bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştı (r=-0,001, p=0,98). Yaş ortalaması 20,18± 1,5 olan 366 kişilik öğrenci topluluğumuzda ilk cep telefonu sahibi olma yaşının 9'a kadar indiği ve insanların teknolojik aletlerle çok erken yaşlarda karşılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin cep telefonuna sahip olma yaşında ailelerin ve öğrencilerin tutumu, ekonomik düzey, ihtiyaçlar v.b. pek çok faktör rol almaktadır. Dumlupınar Üniversitesinde yapılan çalışmada 389 öğrencinin %75'lik kısmının ilk cep telefonunu 13-16 yaş aralığında aldığını belirtilmiştir (73).

Teknolojinin her geçen gün gelişmesi ile herkesin cep telefonu sahibi olduğu bir toplumda çoğunlukla 2-4 yılları arasında cep telefonu değiştirilmektedir. Bunda cep telefonunun bozulması, daha yeni modele sahip olma isteği, mevcut telefonun kullanım zorluğu gibi çeşitli faktörler etkili olmaktadır. Karaaslan ve Budak'ın yaptığı çalışmada Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde okuyan 234 öğrencinin cep telefonu değiştirme zamanlarını incelendiğinde üçte birinin 2 yıl dolmadan cep telefonlarını değiştirdikleri anlaşılmıştır (58). Bizim çalışmamızda öğrencilerin %17'si 2 yıl dolmadan cep telefonlarını değiştirmekteydi. %63,7'si ise 2-4 yıl sürecinde cep telefonunu değiştirmekteydi. Dumlupınar Üniversitesinde 2012 yılında yapılan cep telefonu değiştirme nedenleri arasında yer alan faktörler içinde mevcut cep telefonunun arızalanması, model kullanım kolaylığı ve teknolojik yenilikler yer almaktadır (74)
2012 yılında Süleyman Demirel Üniversitesinde yapılan anket çalışması sonucunda bizim çalışmamızdaki gibi öğrenciler cep telefonu değiştirirken özellikle fonksiyonlarına dikkat etmektedir (75).

Öğrencilerin çoğunda aylık fatura harcamaları 20-30 TL aralığında değişmekteydi. Yapılan diğer çalışmalarda öğrencilerin akıllı telefon kullanırken hem zamanı hem de harcadıkları parayı kontrol edemedikleri gösterilmiştir (76, 77). Ancak bizim çalışmamızda farklı olarak öğrencilerin büyük bir kısmı aylık harcamalarını kontrol edebilmekte ve sadece 17 (%4,6) öğrenci aylık 50 TL ve üzeri fatura ödemesi yapmaktaydı. Öğrencilerin çoğunluğu pahalı cihazlara sahip olmalarına rağmen %57,7 si kontörlü telefon hattı kullanmaktaydı.

IOS işletim sistemini kullanan öğrencilerin bağımlılık düzeyi en yüksek (83,08), Android kullananların 81,17 ve Windowsphone kullananların ise 64,19 saptanmıştı. Bu konuda en büyük etken olarak akıllı telefon üzerinden internette sörf yapabilme hızıdır. 2008 yılı Google raporuna göre, iPhone ile yapılan internette arama sayısının diğer tüm mobil telefonlardan yapılanların 50 katı olduğunu gösterilmiştir (78). 2011 de İzmir de yapılan araştırmada IOS işletim sistemini kullananların oranı % 41,8 iken diğer işletim sistemlerini kullananların oranı % 58,2'dir (79).

6.SONUÇ

İletişim sektöründe olan gelişmelerle beraber 3 milyarlık bir kitleye hitap eden cep telefonları sayesinde daha rahat konuşma, mesajlaşma, internette sörf yapma imkanı doğmuştur. İnsanların zamanlarının çoğunu alan bu cihazlar nedeniyle bağımlılıktan bahsedilmeye başlanmıştır. Bağımlılığı tedavi edebilmek için öncelikle tanısını koymak gerekir. Akıllı telefonlar için bağımlılık tanısı konularak hastalığı oluşturan etkenleri belirlemek, tedavi sürecini oluşturmak ve hastalığın tekrar ortaya çıkmasını engellemek için çalışmalar yapmak gerekir.

Kwon M ve arkadaşları tarafından geliştirilen, 2014 yılında Demirci K ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek'i kullanarak yapılan bu çalışmada akıllı telefon bağımlılık düzeyini belirlemek; sosyodemografik veriler, internet ve sosyal paylaşım sitesi kullanımı ve diğer bağımlılık yapıcı maddeler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amaçlanmıştır. Akıllı telefon kullanımı ve oluşturabileceği bağımlılık konusu yeni bir çalışma alanı olduğundan literatürde çok fazla çalışma bulunamamıştır. Daha çok ölçek geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yer almaktadır. Akıllı telefon bağımlılığı ölçekleri ile tespit edilen değerler ülkelerin kullanım oranları ile değişiklik göstermektedir. Bu çalışmada 366 öğrenciden oluşan örneklem grubunda tüm öğrencilerin bağımlılık düzeyi 80,96; kız öğrencilerin 81,55 ve erkek öğrencilerin 80,18 olarak belirlenirken Kwon ve arkadaşlarının Güney Kore de yaptıkları çalışmada akıllı telefon bağımlılık düzeyleri her üç grup için daha yüksek saptanmıştır.

Çalışmamızda kız ve erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinde belirgin bir fark saptanmaması teknolojinin toplumsal cinsiyet üzerine etkilerini kaybetmeye başladığının göstergesidir.

Çalışmamızda diğer bağımlılık yapıcı maddeler kullanan öğrencilerle akıllı telefon bağımlılığı düzeyi arasında öğrenci sayısının az olması nedeniyle anlamlı bir sonuç saptanamamıştır. Ancak daha geniş bir toplumda çalışma yapılarak diğer bağımlılıklar arasında ilişki saptanabilir.

Çalışmamızda akıllı telefon kullanımının en sık nedeni internette sörf yapma ve sosyal ağ kullanımı olduğundan; "problemli mobil telefon kullanım ölçeği" çalışmasında da değinildiği gibi; Akıllı Telefon Bağımlılığı ile internet bağımlılığı beraber değerlendirilmelidir (80).

Bu araştırmanın Türkiye'de yapılan akıllı telefon bağımlılığı çalışmalarının kısıtlı olması nedeniyle literatüre önemli katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Bu çalışma örneklemimiz için akıllı telefon bağımlılığı düzeylerini göstermiştir; ancak, belirli bir kesim noktasını saptamak, neden bağımlılıkların oluştuğunu ve tedavi sürecini belirleyebilmek için geniş katılımlı çalışmalar yapmak gerekir. Elde edilen sonuçlarla beraber aile hekimleri, diğer sağlık çalışanları, sosyal ağ ve internet kuruluşları, GSM şirketleri, sivil toplum örgütleri ve gönüllü katılımcıların beraber çalışması ile insanların kurulan sanal ortamlardan çıkarak yüz yüze ilişkiler kurması sağlanmalı, sosyal destek sağlanarak bağımlılık mücadelesi yapılmalıdır.

7.KAYNAKLAR

1. Kalba K. The adoption of mobile phones in emerging markets: Global diffusion and the rural challenge. International journal of Communication. 2008:31.

2. Sanne (2009), "What is the difference between a smartphone and a traditional cellphone?" http://www.myce.com/mobile-phones/faq/what-is-the-differencebetween- a-smartphone-and-a-traditional-cellphone-21963/ , 05.05.2014.

3. Rice RE, Katz JE. Assessing new cell phone text and video services. Telecommunications Policy. 2008;32(7):455-67.

4. Subramanian S. Dynamically adapting design and usability in consumer technology products to technology and market life-cycles: a case study of smartphones: Massachusetts Institute of Technology; 2009.

5. May, H., Hearn, G. (2005), "The Mobile Phone as Media" International Journal of Cultural Studies, 8(2), 195-211.

6. Mei Min C, Ling Hong C, Jian Ai Y, Pei Wah W. Conceptual Paper: Factors Affecting the Demand of Smartphone among Young Adult. International Journal on Social Science, Economics and Art. 2012;2(2):44-9.

7. IDC (2014). Smartphone OS Market Share, Q3 2014, http://www.idc.com/ prodserv/smartphone-os-market-share.jsp (Erişim Tarihi:03.01.2015).

8. Rushton K. Number of smartphones tops one billion. The Telegraph. 2012.

9. Deloitte, (2014). Global Mobile Consumer Survey 2014, The Pulse of the Mobile Nation, The Dutch Perspective, http://www2.deloitte.com/content/dam/ Deloitte/nl/Documents/ technology-media-telecommunications/deloitte-nl-tmt-global-mobile-consumer-survey-2014.pdf (Erişim Tarihi:20.05.2015).

10. Deloitte,Türkiye Mobil Tüketici Anketi 2013,http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/technology-media-telecommunications/tr_globalmobilesecurirtysurvey_infographic.pdf(en son erişim 20.10.2015)

11. TÜİK (2015). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi:18.08.2015).

12. Yang K. Determinants of US consumer mobile shopping services adoption: implications for designing mobile shopping services. Journal of Consumer Marketing. 2010;27(3):262-70.

13. Kimiloglu H, Aslihan Nasir V, Nasir S. Discovering behavioral segments in the mobile phone market. Journal of Consumer Marketing. 2010;27(5):401-13.

14. Tseng F-M, Lo H-Y. Antecedents of consumers' intentions to upgrade their mobile phones. Telecommunications Policy. 2011;35(1):74-86.

15. http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=247105. International Data Corporation Worldwide Mobile Phone 2014–2018 Forecast and Analysis. (Erişim tarihi 01.10.2014) 2014.

16. Grant JE, Potenza MN, Weinstein A, Gorelick DA. Introduction to behavioral addictions. The American journal of drug and alcohol abuse. 2010;36(5):233-41.

17. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 5. Washington DC: American Psychiatric Associa-tion Publishing, 2013.

18. Oulasvirta A, Rattenbury T, Ma L, Raita E. Habits make smartphone use more pervasive. Personal and Ubiquitous Computing. 2012;16(1):105-14.

19. Patel SN, Kientz JA, Hayes GR, Bhat S, Abowd GD. Farther than you may think: An empirical investigation of the proximity of users to their mobile phones. UbiComp 2006: Ubiquitous Computing: Springer; 2006. p. 123-40.

20. Wu A, Cheung V, Ku L, Hung E. Psychological risk factors of addiction to social networking sites among Chinese smartphone users. Journal of behavioral addictions. 2013;2(3):160-6.

21. Yen C-F, Tang T-C, Yen J-Y, Lin H-C, Huang C-F, Liu S-C, et al. Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. Journal of Adolescence. 2009;32(4):863-73.

22. Kwon M, Lee J-Y, Won W-Y, Park J-W, Min J-A, Hahn C, et al. Development and validation of a smartphone addiction scale (SAS). PloS one. 2013;8(2):e56936.

23. Kwon M, Kim D-J, Cho H, Yang S. The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. PloS one. 2013;8(12).

24. Ülkü E.Ç, ve Demir M.K. Kitle iletişim araçlarının öğrencilerin sınıf içi davranışlarına etkisi, İnterational Journal of Social Science 2013; 6: 1:587-608.

25. Uğurlu, Elif G. (2013). Tarih ve Kavram Olarak Yeni İletişim Teknolojileri (Editör: T. Volkan Yüzer ve Mehmet Emin Mutlu), Yeni İletişim Teknolojileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 2-22.

26. Kayabaş, Buket K. (2013). Mobil Yaşam (Editör: T. Volkan Yüzer ve Mehmet Emin Mutlu), Yeni İletişim Teknolojileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 176-201.

27. Genç, Hasan (2011). GSM'den İlk 'ALO'nun Üzerinden 20 Yıl Geçti, http://www.teknokulis.com/Yazarlar/hasan_genc/2011/06/30/gsmden-ilk-alonun-uzerinden-20-yil-gecti, Erişim Tarihi: 28.08.2013.

28. Başaran F. İletişim Teknolojileri ve Toplumsal Gelişme: Yayılmanın Ekonomi Politiği. Ankara: Ütopya Yayınevi. 2010.

29. Özaşçılar, Mine (2009). Cep Telefonu Kullanımının Sosyolojik Boyutu: Bireysel Güvenlik ve Günlük Hayattaki Yeri, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

30. Lorente S. Youth and mobile telephones: More than a fashion. Revista de Estudios de Juventud. 2002;57(2):9-24.

31. Marketing Türkiye (2004). Markanın Gençlikle Buluştuğu Mecra: Kampus, http://www.marketingturkiye.com/kapak/?sayi=48, Erişim Tarihi: 14.05.2013.

32. Çelik B. Türkiye'de Cep Telefonu, Melankoli ve Teknoloji. Toplum ve Bilim, S. 2010;117:56-74.

33. TUİK(2015), http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do%3Fistab_id%3D1580, (Erişim tarihi:12.11.2015).

34. Werdata Inc., "Ways Smartphones Can Save Money and Increase Productivity", (2010), http://www.werdata.com/pdf/SavingMoneyWithSmartphones.pdf, Erişim tarihi: 23.11.2012.

35. Yurdagül, B., "Akıllı Telefon Nedir, Ne İşe Yarar? Dünyadaki Akıllı Telefon Kullanım Oranları ve Türkiye'deki Durum", Android Türkiye, Aralık 24, (2011), http://androidturkey.net/2011/12/24/akilli-telefon-nedir-ne-ise-yarar-dunyadaki-akilli-telefon-kullanim-oranlari-ve-turkiyedeki-durum/#comments, Erişim tarihi: 23.11.2012.

36. Choi H-S, Lee H-K, Ha J-C. The influence of smartphone addiction on mental health, campus life and personal relations-Focusing on K university students. Journal of the Korean Data and Information Science Society. 2012;23(5):1005-15.

37. Al-Khlaiwi T, Meo SA. Association of mobile phone radiation with fatigue, headache, dizziness, tension and sleep disturbance in Saudi population. Saudi medical journal. 2004;25(6):732-6.

38. Dredge R, Gleeson J, de la Piedad Garcia X. Cyberbullying in social networking sites: An adolescent victim's perspective. Computers in Human Behavior. 2014;36:13-20.

39. Ahmet E. Mobil Cihazlarda Adli Bilişim ve Malware Analizi.

40. Çağın yeni hastalığı 'Nomofobi',http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1084373&CategoryID=79. 27 Nisan Cuma 2012. 17:00.

41. Aktüel Psikoloji (2013). "Nomofobi Nedir? Belirtileri Nelerdir?", http://www.aktuelpsikoloji.com/haber.php?haber_id=11388, erişim tarihi: 25.11.2015.

42. http://www.stargazete.com/saglik/fobi-cebe-girdi/haber-534492. 10 Nisan Salı 2012. 09:01.

43. Oztürk O. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. 2. baskı. Evrim Yayım, İstanbul. 1989:199-201.

44. Comings DE. Tourette's syndrome: a behavioral spectrum disorder. Advances in neurology. 1994;65:293-303.

45. Stein, D.J., Hollander, E., & Cohen, L. (1994). Neuropsychiatry of obsessive compulsive disorder. Current insights in Obsessive Compulsive Disorder (pp. 167-182). Chichester: John Wiley & Sons.

46. Cüceloğlu, D.(1993). İnsan ve davranışı. İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları.

47. Rakow LF. Women and the telephone: the gendering of a communications technology. Technology and women's voices: Keeping in touch. 1988:207-29.

48. Ertem F. Cep Telefonu Kullanımının İnsan İlişkilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul; 2006.

49. Phillips, J. G., Ogeil, R. P. & Blaszczynski, A. (2011). Electronic interests and behaviors associated with gambling problems. Int J Ment Health Addiction, 1(2), 33-42.

50. Kring, A. M., Davison, G. C., Neale, J. M., & Johnson, S. L. (2007). Abnormal psychology (ch. 8). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

51. Öztürk UC. Bağlantida Kalmak Ya Da Kalmamak İşte Tüm Korku Bu: İnternetsİz Kalma Korkusu Ve Örgütsel Yansimalari. Journal of International Social Research. 2015;8(37).

52. Laramie DJ. Emotional and behavioral aspects of mobile phone use: Alliant International University, Los Angeles; 2007.

53. Şenyuva,Deniz,2013,Gençler Akıllı Telefon Bağımlısı http://sosyalmedya.co/gencler-akıllı-telefon-bagimlisi/,(24.01.2013).

54. CCWTR,2013,Her 4 Türk gencinden 3'ü akıllı telefon bağımlısı,http://smgconnected.com/her-4-turk-gencinden-3′u-akilli-telefon-bagimlisi,(05.05.2013)).
55. İNTEL Mobil Etiket Araştırması,2013,Basın Bülteni,www.intel.com.tr/basin,(07.03.2013).

56. Demirci K, Orhan H, Demirdas A, Akpınar A, Sert H. Validity and reliability of the Turkish Version of the Smartphone Addiction Scale in a younger population. Bulletin of Clinical Psychopharmacology. 2014;24(3):226-34.

57. http://www.nielsen.com/us/en/insights/news/2013/how-the-mobile-consumer-connects-around-the-globe.html.

58. Karaaslan İA, Budak L. Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması. Journal of Yasar University. 2012;26(7):4548-25.

59. Oktay E, Çelik AGAK, Akbaba AGAİ, Küçükergüler ÖGK. İnternet ve cep telefonu kullanımının lojistik regresyon yardımıyla analizi: Atatürk Üniversitesi Lisans Öğrencileri Örneği.

60. Takao M, Takahashi S, Kitamura M. Addictive personality and problematic mobile phone use. CyberPsychology & Behavior. 2009;12(5):501-7.

61. Noyan CO, Darçin AE, Nurmedov S, Yilmaz O, Dİlbaz N. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun üniversite öğrencilerindeTürkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması.

62. Chen Y-F. The mobile phone and socialization: The consequences of mobile phone use in transitions from family to school life of US college students: ProQuest; 2007.

63. Hinton S, Hjorth L. Understanding social media: Sage; 2013.

64. Leena K, Tomi L, Arja R. Intensity of mobile phone use and health compromising behaviours—how is information and communication technology connected to health-related lifestyle in adolescence? Journal of adolescence. 2005;28(1):35-47.

65. Coogan K, Kangas S. Nuoret ja kommunikaatioakrobatia, 16-18-vuotiaiden nuorten k. annykk. a-ja internetkulttuurit. Nuorisotutkimusverkosto ja Elisa ommunications. Elisa tutkimuskeskus. Raportti; 2001.

66. Albayrak O, Akyüz K, Cancan E, Teke NH, Dilaver MN, Beyhun NE, et al., editors. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tip Fakültesi Dönem 6 Öğrencilerinin Tibbi Bilgiye Ulaşmada Akilli CİhazlarIn Kullaniminin Rolü. Halk Sağliği Kongresİ; 2014.

67. Carroll J. Ytlkin2me?, Drama in the age of digital reproduction. 2005.

68. Thornton P, Houser C. Using mobile phones in English education in Japan. Journal of computer assisted learning. 2005;21(3):217-28.
69. Uzgören E, Şengür M, Yiğit Ü. Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Talebinde İsrafa Yönelik Davranişlarinin Analizi. Süleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences. 2013;18(1).

70. TÜRK-İŞ 2015,http://www.turkis.org.tr/Kasim-2015-Aclik-Ve-Yoksulluk-Siniri-D878.

71. Nielsen (2012). Survey New U.S. Smartphone Growth by Age and Income, http://www.nielsen.com/us/en/insights/news/2012/survey-new-u-s smartphone-growth-by-age-and-income.html, (Erişim Tarihi:26.11.2015).

72. Madden, M., Lenhart, A., Cortesi, S., Gasser, U., Duggan, M., Smith, A., & Beaton, M. (2013).
Teens, social media, and privacy |. Washington, DC. Buradan alınmıştır: http://www.pewinternet.org/Reports/2013/Teens-Social-Media-And-Privacy.aspx.

73. Uzgören E, Şengür M, Yiğit Ü. ÜniversİIte Öğrencilerinin Cep Telefonu Talebinde İsrafa Yönelik Davranişlarinin Analizi. Süleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences. 2013;18(1).

74. Uzgören E, Şengür M, Öz ÜY. Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Talebini Etkileyen Faktörler: Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Uygulamar. 2012.

75. Ömürbek N, Şimşek A. Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Tercihlerinin Analitik Hiyerarşi Prosesi İle Belirlenmesi. Academic Review of Economics & Administrative Sciences. 2012;5(1).

76. Aydin K. Üniversite öğrencilerinin cep telefonu kullanımı ve GSM operatörü tercihleri üzerine bir çalışma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2004;9(1).

77. Gülmez M. Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Satın Alma ve Kullanımını Etkileyen Faktörler: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitelerinde Bir Uygulama. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 2005;24(24).

78. West J, Mace M. Browsing as the killer app: Explaining the rapid success of Apple's iPhone. Telecommunications Policy. 2010;34(5):270-86.

79. Gökaliler E, Aybar AS, Gülay G. Bir Statü Tüketimi Göstergesi Olarak Iphone Markali Akilli Telefon Algisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştirma.

80. Sar AH, Işıklar A. Adaptation of problem mobile phone use scale to Turkish. International Journal of Human Sciences. 2012;9(2):264-75.

8.EKLER

8.1 EK-1 ANKET FORMU

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Değerli öğrenci,
Bu tarama formu, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Listelerde yer alan maddelerde doğru- yanlış cevaplar söz konusu değildir. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız tez çalışması için kullanılacak ve bilgiler saklı tutulacaktır. İçtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Dr. M. Harun ÜNAL

Bu anketin amacı ile ilgili olarak bilgilendirildiğimi, anketi uygulayan kişinin sorularıma cevap verdiğini,
Araştırmaya katılmayı, Onaylıyorum( ) *Onaylamıyorum* ( )

S1-Yaş:…….

S2-Cinsiyet: 1( )Erkek 2( )Kadın

S3-Medeni durum:1( )Evli 2( )Bekar 3( )Dul

S4-Kaçıncı sınıftasınız? 1( )Hazırlık 2( )1.sınıf 3( )2.sınıf 4( )3.sınıf
5( )4.sınıf 6( )5.sınıf 7( )6.sınıf

S5-Kimle yaşıyorsunuz? 1( )Aile 2( )Arkadaş 3( )Tek

S6-Ailenizin ortalama aylık geliri :1( )1000 TL Ve Altı 2( )1000-3000 TL
3( )3000-5000 TL 4( )5000-7000 TL
5( )7000-10000 TL 6( )10000 TL Ve Üstü

S7-Sizin ortalama aylık harcamanız: 1( )1000 TL Ve Altı 2( )1000-3000 TL
3( )3000-5000 TL 4( )5000-7000 TL
5( )7000-10000 TL 6( )10000 TL Ve Üstü

S8-Ek iş yapıyor musunuz? 0( )Hayır 1( )Evet

S9-Herhangi bir bağımlılığınız var mı? 0( )Yok 1( )Sigara 2( )Alkol 3( )Madde

S10-Boş zamanlarınızı değerlendirmede aşağıdaki aktivitelerden en çok hangisini kullanırsınız?
1( ) Spor Yapmak 2( ) Kitap Okumak
3( ) Resim Yapmak 4( )Bilgisayar Oyunu Oynamak
5( ) Müzik Dinlemek 6( ) İnternete Girmek
7( ) Diğer ……

S11. Evinizde bilgisayarınız var mı? 0( ) Hayır 1( )Evet

S12. İnternete daha çok nerede giriyorsunuz ? 1( ) İnternet Kafe2 ( ) Ev 3( ) Okul
4( ) Mobil (Cep Tel)5( ) Diğer…….

S13. Aşağıdaki sosyal paylaşım sitelerinden hangilerine üyesiniz?
1( ) Facebook 2( ) Twitter 3Diğer.....

S14-Cep telefonunuz var mı?0( )Yok(**Cevabınız bu ise anketi sonlandırınız**) 1( )Var

S15-İlk cep telefonunuza kaç yaşınızda sahip oldunuz? ……

S16-Cep telefonu değiştirme sıklığınız: 1( )1 Yıldan Kısa 2( )1-2 Yıl
3( )2-3 Yıl 4( )3-4 Yıl 5( )4 Yıl Ve Üstü

S17-Cep telefonu tercihinizde en belirleyici unsur: 1( )Görünüş 2( )Fonksiyon 3( )Diğer…..

S19-Cep telefonunuzun markası ve modeli nedir? ……..

S18-Kullandığınız cep telefonu türü: 1( )Akıllı Telefon 2( )Normal Cep Telefonu(**21. Soruya geçiniz**)

S20-Kaç yıldır akıllı telefon kullanıcısınız? .....

S21-Kullanılan telefon hattı: 1( )Faturalı 2( )Kontorlü

S22-Cep Telefonu faturanıza aylık harcamanız ne kadardır?
1( )20 TL Ve Altı 2( )20-30 TL 3( )30-40 TL 4( )40-50 TL 5( )50 TL Ve Üstü

S23-Cep telefonunuzu en çok hangi amaç için kullanıyorsunuz:

1( )Konuşma	2( )Sms	3( )E-Mail
4( )İnternette sörf	5( )Sosyal Ağ	6( )Fotoğraf çekmek
7( )Diğer……		

		Kesinlikle hayır	Hayır	Kısmen hayır	Kısmen evet	Evet	Kesinlikle evet
1	Akıllı telefon kullanımım sebebiyle planlanmış işlerimi yetiştiremiyorum.	1	2	3	4	5	6
2	Akıllı telefon kullanımım sebebiyle sınıfta, ödev yaparken veya çalışırken konsantre olmakta güçlük çekiyorum	1	2	3	4	5	6
3	Aşırı akıllı telefon kullanımına bağlı baş dönmesi ya da bulanık görme yaşıyorum.	1	2	3	4	5	6
4	Akıllı telefon kullanırken bileklerimde ya da boynumun arkasında ağrı hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
5	Aşırı akıllı telefon kullanımı sebebiyle yeterli uykumu alamıyorum ve kendimi yorgun hissediyorum	1	2	3	4	5	6
6	Akıllı telefon kullanırken sakinleşiyor ve rahatlıyorum	1	2	3	4	5	6
7	Akıllı telefon kullanırken kendimi keyifli ve coşkulu hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
8	Akıllı telefon kullanırken kendimi güvende hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
9	Akıllı telefon ile stresten kurtulmak mümkündür.	1	2	3	4	5	6
10	Akıllı telefon kullanmaktan daha eğlenceli bir şey yoktur.	1	2	3	4	5	6
11	Akıllı telefonum olmazsa hayatım bomboş olur.	1	2	3	4	5	6
12	Kendimi en çok akıllı telefon kullanırken özgür hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
13	Akıllı telefon kullanmak hayatımdaki en eğlenceli şeydir.	1	2	3	4	5	6
14	Akıllı telefonumun olmamasına dayanamam.	1	2	3	4	5	6
15	Akıllı telefonum elimde değilken kendimi sabırsız ve sinirli hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
16	Kullanmadığım zamanlarda bile aklımda akıllı telefonum var.	1	2	3	4	5	6
17	Günlük hayatımı büyük ölçüde etkilese bile akıllı telefonumu kullanmaktan asla vazgeçmem.	1	2	3	4	5	6
18	Akıllı telefonumla meşgul iken rahatsız edilmek beni sinirlendirir.	1	2	3	4	5	6
19	Tuvalete acilen gitmek zorunda olsam bile akıllı telefonumu yanıma alırım.	1	2	3	4	5	6
20	Akıllı telefon aracılığıyla daha fazla insanla tanışmak harika bir duygudur.	1	2	3	4	5	6
21	Akıllı telefondaki arkadaşlarımla olan ilişkilerimin gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla olan ilişkilerimden daha samimi olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5	6
22	Akıllı telefonumu kullanamamak bir arkadaşımı kaybetmek kadar acı verici olabilir.	1	2	3	4	5	6
23	Akıllı telefonumdaki arkadaşlarımın, gerçek hayattaki arkadaşlarıma göre beni daha iyi anladıklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6
24	İnsanların Twitter ya da Facebook'taki konuşmalarını kaçırmamak için akıllı telefonumu sürekli kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6
25	Twitter ya da Facebook gibi sosyal ağları uyanır uyanmaz kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6
26	Akıllı telefondaki arkadaşlarımla zaman geçirmeyi gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla ya da diğer aile bireyleriyle zaman geçirmeye tercih ediyorum.	1	2	3	4	5	6
27	Diğer insanlara sormaktansa akıllı telefonumdan araştırmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6
28	Akıllı telefonumun bataryası tam doluyken bile bir gün gitmez.	1	2	3	4	5	6
29	Akıllı telefonumu planladığımdan daha fazla kullanıyorum.	1	2	3	4	5	6
30	Akıllı telefonumu kullanmayı bıraktıktan hemen sonra yine kullanma ihtiyacı hissediyorum	1	2	3	4	5	6
31	Akıllı telefonumu kullanma süremi kısaltmayı defalarca denedim fakat her defasında başarısız oldum.	1	2	3	4	5	6
32	Akıllı telefon kullanma süremi kısaltmam gerektiğini hep düşünüyorum	1	2	3	4	5	6
33	Çevremdeki insanlar akıllı telefonumu çok fazla kullandığımı söylüyorlar.	1	2	3	4	5	6